

SADEV

SWEDISH
AGENCY FOR
DEVELOPMENT
EVALUATION

Kultur för demokrati och yttrandefrihet

En uppföljning av Sidas stöd till Freemuse och
Göteborgs Internationella Filmfestival

SADEV Institutet för utvärdering av internationellt utvecklingssamarbete
Box 1902, 651 19 Karlstad

SADEV REPORT 2012:8
Kultur för demokrati och yttrandefrihet
En uppföljning av Sidas stöd till Freemuse och
Göteborgs Internationella Filmfestival

Copyright: SADEV
SADEV Rapporten är tillgänglig på www.sadev.se
Tryckt i Karlstad 2012

ISSN 1653-9249
ISBN 978-91-85679-47-8

Förord

Kultur för demokrati och yttrandefrihet

Regeringen har höjt ambitionen i utvecklingsarbetet för att nå målet om demokratisk utveckling och ökad respekt för de mänskliga rättigheterna i utvecklingsländer. Ett av fokusområdena är de medborgerliga och politiska rättigheterna med yttrandefriheten i centrum. För att stärka yttrandefriheten ska Sverige bland annat verka för en gynnsam lagstiftning och politik, där pressfrihet, fria medier, kulturell mångfald och rätt till kulturella uttryck möjliggörs.

Insatser för att stärka ett fritt kulturliv är ett viktigt led i arbetet för en fortsatt demokratisk utveckling. I länder med en outvecklad demokrati kan kulturstöd bidra till att öppna upp för kritiskt tänkande och skapa engagemang. Kulturinsatser har också den fördelen att kunna nå ut till målgrupper där analfabetismen är utbredd.

Med bifogad rapport redovisas studien av kultur för demokrati och yttrandefrihet. Studien påbörjades i september 2012 och avslutades i december samma år. Rapporten omfattar resultaten av Sidas stöd till Freemuse och Göteborgs Internationella Filmfestival Fond.

Studien är genomförd av Carina Brandow (projektledare) och Eva-Marie Kjellström.

December, 2012

Lena Fagerlund
Tf Generaldirektör

Sammanfattning

Yttrandefrihet och tillgång till oberoende information är några kännetecken på ett demokratiskt samhälle. Inom det svenska demokratibiståndet har demokratiska förändringsaktörer för yttrandefrihet fått en allt större roll. Antalet insatser för stöd till media och kultur har varit många och ett arbete pågår att fasa ut en del av insatserna. En sammanställning av den totala allockeringen till media och kultur visar att det finansiella stödet till media ökat under årens lopp, samtidigt som kulturstödet fått mindre biståndsanslag.

Projektstöd för att främja kulturell yttrandefrihet har bland annat getts till två ideella organisationer, Freemuse (stöd till musiker och mot censur) och Göteborgs Internationella Filmfestival (stöd till filmskapare) som båda har arbetat för sina målgruppers rättigheter att uttrycka sig fritt och att göra utsatta gruppers röster hörda. I samråd med Sida har SADEV gjort en studie av de två projekten för att undersöka vilka resultat som genererats på en mer övergripande nivå – det vill säga bortom aktivitets- och outputnivå. En genomgång på en övergripande nivå har inte tidigare gjorts och syftet är därmed *lärande* kring vad stödet resulterat i. Ett ytterligare bisyfte har varit att tillsammans med båda organisationerna gå igenom respektive projekt för att återskapa en programlogik och ett effektdiagram med förväntade resultat. Den gemensamma genomgångens syfte var att lyfta fram hur programmen var planerade att skapa en förändring (theory of change). Vidare sammanställa, revidera och eventuellt identifiera nya förväntade resultat som den insamlade kvalitativa datan analyserats emot.

Studien visar att båda projekten har genererat effekter (outcome). I Freemuse projekt har de utåtriktade aktionerna som organisationen gjort för att medvetandegöra olika aktörer om kulturell yttrandefrihet (såsom lobbying, kampanjer, utbildning, events, publikationer och ett webbarkiv) bidragit till att en opinion och olika nätverk bildats. Nätverken består av konstnärer, media och jurister som själva fortsätter driva frågan om kulturell yttrandefrihet vidare och stödja de som blivit utsatta för förföljelse och censur. Även nya akademiska forskningsområden har öppnats i frågor som rör kultur och yttrandefrihet till följd av Freemuse utåtriktade aktioner. Freemuse har också bedrivit ett arbete för att beslutsfattare och makthavare ska öka sitt engagemang för frågor som rör den kulturella yttrandefriheten så att lagstiftning och skydd efterföljs och att musiker och kompositörer kan verka fritt utan förföljelse. Även detta arbete har skapat en ökad medvetenhet där resultat finns i form av att frågan på olika sätt kommit upp på agendan inom EU, FN och enskilda länder i norra Europa. Det finns således indikationer på att processen befinner sig i ett avgörande skede där olika resultat förväntas generera att policyer formuleras och lagar tillämpas för kulturell yttrandefrihet.

Göteborgs Internationella Filmfestival har gett finansiellt stöd till olika filmskapare att utveckla och/eller färdigställa filmer som tar upp olika samhällsfrågor och utsatta människors situation. Stödet har resulterat i att filmerna väckt en livlig diskussion och debatt i hemländernas medier där både journalister, allmänheten och akademiker

diskuterat filmernas innehåll och budskap. Flertalet filmer har varit pionjärer inom sin genre och även efter en längre tid finns en efterfrågan på att filmerna ska visas igen. I en del fall har liknande film med samma tema producerats, vilket kan tolkas som att filmens tema fortsätter att engagera och att diskussionen hålls igång som ett led och bidrag till att skapa en förändring. Filmerna har överlag varit av god kvalitet enligt Göteborgs Internationella Filmfestival och visats både lokalt och internationellt. Många filmer har också vunnit utmärkelser och priser på olika internationella filmfestivaler. Organisationen har haft en uttalad policy att speciellt stödja kvinnliga filmskapare, då filmindustrin domineras av män. De kvinnliga filmskaparna har blivit en förebild för andra kvinnor att söka sig till branschen. Filmerna har haft framgång i hemländerna då de varit skrivna och producerade av inhemska filmskapare. Publiken känner igen sig och kan relatera sina egna liv och situation i det egna samhället genom filmerna. Ett problem är emellertid att filmerna sällan når en publik utanför de större städerna. Olika strategier har använts för att nå ut till en så stor publik som möjligt. En del filmskapare har turnerat runt själva, andra har distribuerat sina filmer till olika lärosäten eller organisationer som visar filmerna.

Studien konstaterar att de övergripande målen som satts upp i båda projekten är långsiktiga. Vidare krävs flera påtryckningsmekanismer från olika aktörer och en politisk vilja för att kulturell yttrandefrihet ska tillämpas i praktiken så att konstnärer ska få verka fritt och att utsatta gruppers behov och möjligheter att påverka sin livssituation ska infrias. De resultat som projekten genererat har dock bidragit till att processer har kommit igång med debatt kring olika samhällsfrågor. Medvetenheten kring kulturens bidrag till demokratiutveckling har ökat i sammanhang där nätverk verkar för kulturell yttrandefrihet.

Innehåll

1	Bakgrund	1
2	Syfte och studiens fokus	3
3	Metod	4
	3.1 Metod och datainsamling	4
	3.2 Analys och tolkning	5
4	Freemuse	6
	4.1 Introduktion	6
	4.1.1 Insatser som ingår i studien	7
	4.2 Programteori och förväntade resultat	9
	4.3 Resultat	11
	4.3.1 Utåtriktade aktioner	11
	4.3.2 Stöd till utsatta musiker och kompositörer	13
	4.3.3 Policypåverkan på politisk nivå	14
	4.4 Slutsatser	15
5	Göteborgs Internationella Filmfestival	17
	5.1 Introduktion	17
	5.1.1 Filmprojekt och utbildningscentra som ingår i studien	18
	5.2 Programteori och förväntade resultat	22
	5.3 Resultat	22
	5.3.1 Kompetens- och filmindustriutveckling	23
	5.3.2 Jobbmöjligheter och inkomster inom filmindustrin	24
	5.3.3 Fattiga människors möjlighet att göra sina röster och berättelser hörda	25
	5.4 Slutsatser	29
6	Reflektioner	32
	Referenser	34
	Appendix	36

1 Bakgrund

Yttrandefrihet i form av folkligt deltagande och inflytande, samt tillgång till oberoende information är grundläggande för ett demokratiskt samhälle. Inom det svenska demokratibiståndet har demokratiska förändringsaktörer för yttrandefrihet fått en allt större roll.

I Regeringens publikation *Frihet från förtryck. Skrivelse om Sveriges demokratibistånd* (2008) nämns bland annat vikten av **oberoende och fri media** som viktig komponent i främjandet av demokratisering och yttrandefrihet. Oberoende och fri media har en långsiktig påverkan på normer, värderingar och attityder samt för framväxten av en demokratisk kultur. Inom medieområdet prioriteras insatser som främjar fria medier, informations-spridning och rättsligt skydd för medieutövare.

Även insatser för att stärka ett fritt **kulturliv** är ett viktigt led i arbetet för en fortsatt demokratisk utveckling. I länder med en outvecklad demokrati kan kulturstöd bidra till att öppna upp för kritiskt tänkande och skapa engagemang. Kulturaktiviteter stödjer utvecklingen av yttrandefriheten genom att skapa kontaktytor, informationsflöde och utrymme för reflektion. Kulturutbyten är en väg för att främja kontakter med omvärlden och därmed stärka individer och grupper. Kulturinsatser har också den fördelen att kunna nå ut till de målgrupper som inte kan läsa och skriva.

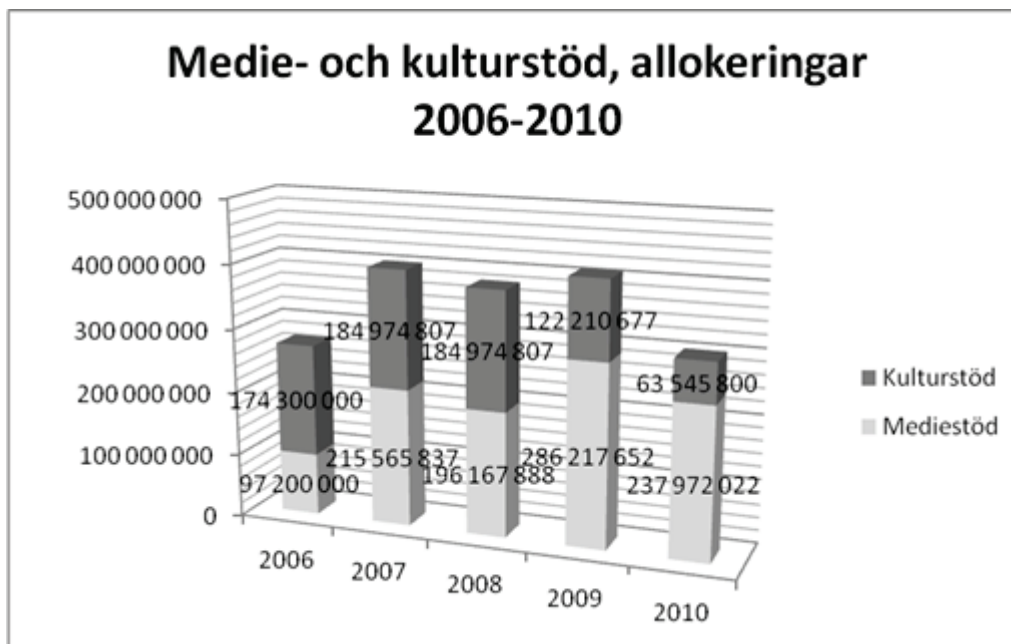
År 2006 kom Sidas *Policy för kultur och medier i svenskt utvecklings-samarbete*. Enligt den ska Sida stödja insatser inom kultur- och medieområdena som ömsesidigt förstärker varandra och syftar till att stärka människor som lever i fattigdom och har sin utgångspunkt i yttrandefrihet, kulturella rättigheter, rätten till information och rätten till deltagande. Det övergripande målet för Sidas kultur- och medieinsatser är att bidra till att stärka fattiga människors makt, inflytande och möjligheter. Sida påvisar det positiva sambandet mellan ökad yttrandefrihet och minskad fattigdom genom en logik som utgår från att ”... om stöd som ges till kultur och medier som grundar sig på mänskliga rättigheter, kulturell frihet, kulturell mångfald och mediemångfald, och fokuserar på att öka de resurser som kan ge individer och grupper förstärkt makt, inflytande och möjligheter, så kan det möjliggöra samhällsförändringar som leder till fattigdomsminskning.”

År 2009 beslutade Regeringen om en strategi för särskilda insatser för demokratisering och yttrandefrihet för perioden 2009-2011. Den övergick 2012 i *Strategi för särskilda insatser för demokratisering och yttrandefrihet 2012-2014*. Strategin syftar till att stärka förändringsaktörer som verkar för demokratisering och utgör ett komplement till det övriga arbetet för demokratisk utveckling och mänskliga rättigheter. Målet med insatserna är att stärka förutsättningarna för förändringsaktörer att arbeta för ökad demokratisering och yttrandefrihet. Verksamheten ska bidra till ökade möjligheter för förändringsaktörer att sprida och erhålla information och ge uttryck för sina åsikter. Dessa aktörer ska beredas möjlighet att bana väg för ett demokratiskt, transparent beslutsfattande och förändringar i lagstiftning m.m som begränsar förenings- och församlingsfrihet, religionsfrihet, pressfrihet, tillgång till

internet, rättvis prövning inför domstol och rätten till försvar inför domstol, samt i övrigt inskränker medborgerliga fri- och rättigheter.

Mellan 1998-2010 finansierade Sida nära 1600 insatser inom yttrandefrihet, omfattande mer än 3 miljarder kronor. Geografiskt var den största allokeringen till Afrika (36 %) och Asien (27 %), följt av globala program med 17 procent. Medie- och kulturstödet består av såväl kortare insatser av liten volym som långsiktiga samarbeten med stora volymer. En vanlig samarbetsform är att kanalisera finansiellt stöd via en svensk eller internationell icke-statlig organisation, NGO, som i sin tur samarbetar med lokala organisationer.¹

Tabellen nedan illustrerar den totala allokeringen och fördelningen till medie- och kulturstödet under perioden 2006-2010. Nära 1,8 miljarder kronor distribuerades till upp emot 600 program².

Uppgifterna för 2006 är tagna ur *Sida's contributions 2006. Results from Sida's support to culture and media development*. Uppgifterna för 2007-2010 är tagna ur Sidas plusregister.

Mediestödet har varierat från lägst 97 miljoner kronor 2006 till högst 286 miljoner kronor under 2009, för att sedan sjunka en aning till 238 miljoner kronor år 2010. Stödet till kulturinsatser var runt 180 miljoner kronor per år under åren 2006-2008 för att sedan sjunka till 64 miljoner kronor för 2010.

¹ Global partners and associates på uppdrag av SADEV 2012. Review of Sida Democracy and Human Rights Programmes., s. 15

² Utifrån Sidas plusregister

2 Syfte och studiens fokus

Projektgruppen har diskuterat studiens fokus och urval med inom området centrala personer på Sida, vilket resulterat i en studie där verksamheten inom två av Sidas samarbetspartners följs upp inom ramen för det svenska kulturstödet. Samarbetsparterna är Freemuse och Göteborgs Internationella Filmfestival Fond (GIFFF). Dessa båda samarbetspartners har fått stöd från Sida under en längre period, GIFFF sedan 1998 och Freemuse sedan 2001.

Enheten för Kultur och media inom DESO hade ett övergripande ansvar för alla insatser i land- och regionprogram samt det globala programanslaget fram till och med år 2008. Till följd av omorganiseringar på Sida överfördes ansvar för insatserna till de regionala avdelningarna och det globala anslaget hanteras numera av avdelningen för globalt programsamarbete. Då många insatser finansierades från landramar och hade en bilateral karaktär med ansvar på ambassader eller regionala avdelningar försvann således en enhetlig styrning. Samtidigt behövde Sida minska ner på antal insatser. Stödet till Freemuse och GIFFF är under utfasning.

Sida säger sig sakna en ordentlig genomgång av eventuella resultat på en aggregerad nivå. Uppfattningen är att projekten har genererat resultat, men att det inte framkommit klart i rapporteringen. Studien syftar därmed till *lärande* genom att lyfta fram eventuella resultat som insatserna genererat på en aggregerad nivå för att stödja demokrati och yttrandefrihet. Studien fokuserar på följande frågeställningar:

- Vad har insatserna genererat för resultat på en aggregerad nivå (måluppfyllelse och effekter bortom aktivitetsnivå)?
- Framgångar och utmaningar i genomförandet och rapporteringen?

Ett bisyfte är att vid genomgång av programteori, program mål och resultat med respektive organisation, även bidra till *fördjupat lärande* hur projekt tas fram och följs upp för att kunna mäta resultat, vilket i sin tur kan utgöra verktyg för fortsatt projektverksamhet.

3 Metod

3.1 Metod och datainsamling

De två organisationerna har arbetat med en rad olika målgrupper och aktiviteter varför ett urval av insatser har gjorts. Urvalet har gjorts av organisationerna och är baserat på de insatser som förväntats haft stor möjlighet att generera resultat på outcomenivå, men som organisationerna haft svårt att rapportera om.

Studien gör inte någon värdering av resultaten, d v s. inga bedömningskriterier är framtagna, vilket är gängse inom utvärdering. Någon triangulering eller verifiering av resultaten har inte gjorts mer än nedslag i olika mediers rapportering kring insatserna. Studien utgår ifrån den information som organisationerna och andra som intervjuats har delat med sig av.

Studien är deskriptiv och baserad på en kvalitativ och deltagande metod för datainsamling. Efter genomgång av insatsdokumentation (projektbeskrivningar, bedömningspromemorior, rapporter m m) har projektteamet suttit tillsammans med ansvariga personer på Freemuse och GIFFF för att gå igenom programteori och interventionslogik, resultat, hur rapportering har skett och vilka framsteg och utmaningar som funnits i projektets genomförande och uppföljning. Studien belyser därmed deras uppfattning kring projektens resultat bortom en aktivitetsnivå. Intervjuerna kompletterades med analys av dokument från Freemuse och GIFFF:s arkiv. Dessutom har elva djupintervjuer med ett urval av filmskapare och utbildningsinstitut genomförts.³

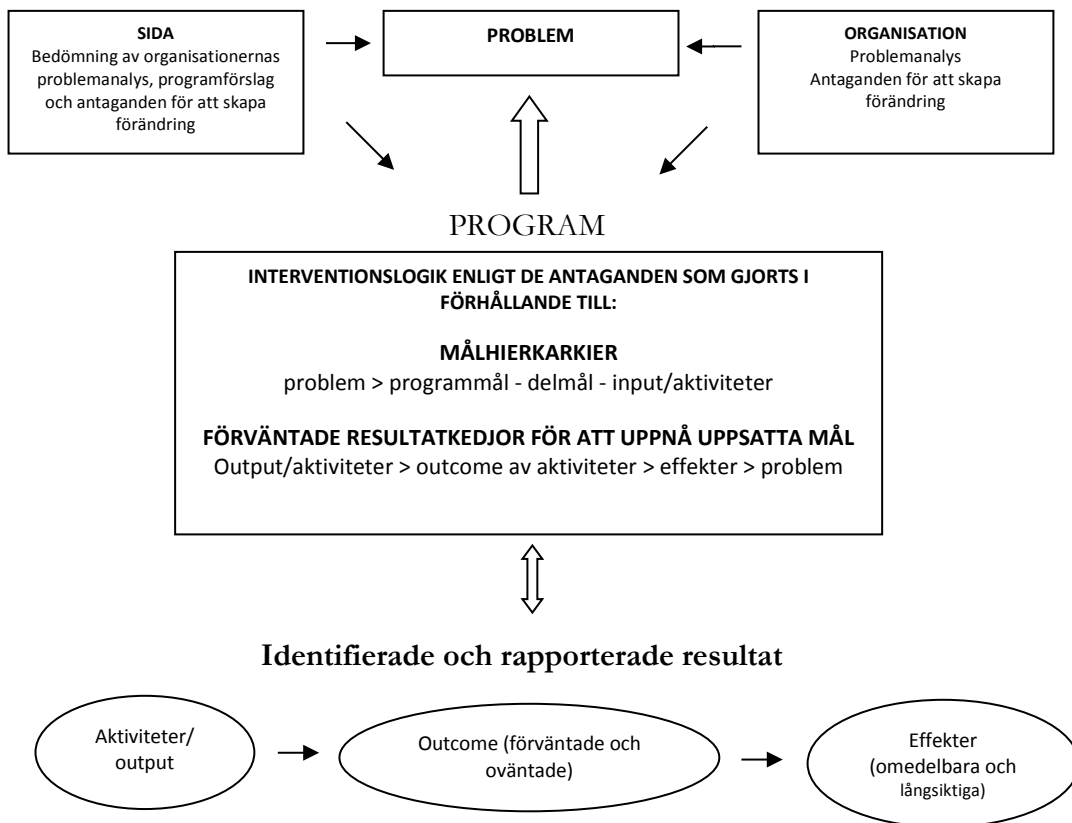
Den gemensamma genomgången förväntas bidra till fördjupade kunskaper kring projektplanering, uppföljning och resultatredovisning.

³ V g se kommande kapitel som belyser programteori och förväntade resultat.

3.2 Analys och tolkning

För att analysen av insatsdokumentation och datainsamling ska kunna utföras med ett systematiskt tillvägagångssätt har projektgruppen utgått ifrån en framtagen analysmall.

Analysmodellen som har legat till grund för programteorin och interventionslogiken ser ut enligt följande:

Programteorin har tagits fram tillsammans med respektive organisation med projektansökan och Sidas bedömningspromemoria som underlag för diskussionen. Programteorin lyfter fram de antaganden som gjorts för att skapa en förändring och hur insatsen och dess interventionslogik var tänkt att bidra till den förändring som insatsen ville åstadkomma genom de uppsatta målhierarkierna. De resultat som insatsen förväntas generera (från inputnivån upp till övergripande nivå) har analyserats på liknande sätt utifrån programteorimodellen och de antaganden som gjorts för att skapa den förändring/resultat man vill åstadkomma.

För att få en samlad bild på aggregerad nivå om vad insatserna kan ha bidragit till resultatmässigt har projektteamet därefter gått igenom och analyserat de resultat som identifierats via djupintervjuerna och Freemuse och GIFFF:s rapportering. Detta har gjorts i förhållande till programteorin och dess kritiska antaganden och förväntade resultatkedjor.

4 Freemuse

4.1 Introduktion

Freemuse är en internationell icke vinstdrivande yttrandefrihetsorganisation som bildades år 2000 till följd av att det saknades internationella initiativ för att stödja musikers och kompositörers kulturella rätt att få verka fritt för att skriva musik och texter, samt utöva sin musik utan att drabbas av censurering och förföljelse.

Freemuse är en liten organisation med ett sekretariat i Köpenhamn med fem anställda. Organisationen initierar en rad olika aktiviteter såsom dokumentation kring musikkensur, internationella kampanjer för musiker som råkat ut för olika represalier, informationsaktiviteter i form av presskonferenser och föreläsningar, samt även publicering av rapporter, artiklar och nyhetsbrev. Freemuse deltar även i olika konferenser, seminarier, festivaler och mediala event. Den återkommande världskonferensen och Music Freedom Day är några av huvudaktiviteterna som Freemuse arrangerar.

Freemuse övergripande mål är att propagera för yttrandefrihet för musiker och kompositörer världen över och därmed stödja dem (och de människor som de representerar) i att skapa bättre villkor för kreativ verksamhet och bättre levnadsvillkor. För att uppnå detta mål har Freemuse formulerat fem kärnområden:

- Dokumentation och uppföljning
- Ökad medvetenhet och kunskaper om musikkensurs negativa effekter och brott mot yttrandefrihetens universella principer
- Lobbying och påverkansarbete
- Stödjande strukturer för utsatta musiker och kompositörer
- Kapacitetsuppbyggnad av Freemuse

Sida har stöttat Freemuse sedan 2001 genom projektet *Financial Support Freemuse*. Under 2000-2006 fick Freemuse även stöd till sin kärnverksamhet från DANIDA, Danmarks utvecklingssamarbete under det danska utrikesdepartementet.

Studien kommer att belysa de resultat som genererats av två stöd som Freemuse erhållit från Sida – ett femårigt stöd till kärnverksamheten, *Financial Support Freemuse 2007 – 2011*, på 12 miljoner kronor, samt *Artist Alert Action Project 2010 – 2012*, som fick ett stöd på 3,6 miljoner kronor via regeringens särskilda satsning för demokrati och yttrandefrihet.

Mål och förväntade resultat för projektet 2007-2011 reviderades delvis 2010, vilka studien utgått ifrån. Det övergripande målet för stödet är att konstnärer ska kunna uttrycka sig fritt, skapa, utföra, spela och distribuerar sin musik utan hinder eller rädsla för förföljelse, samt att det fria kulturella utövandet ska vara skyddat i enlighet med FN:s deklaration om mänskliga rättigheter. Projektet består av fem

komponenter, vilka sammanfaller med Freemuse kärnområden (se ovan). En rad olika aktiviteter är kopplade till projektet. Bland annat Världskonferensen som hålls vart fjärde år samt Music Freedom Day som är ett årligt event som hålls på flera platser samtidigt världen över. Freemuse har även deltagit på ett stort antal konferenser, festivaler och utbildningar, medverkat i radio och på TV, föreläst och lobbait i syfte att skapa en medvetenhet bland en rad olika aktörer (konstnärer, media, organisationer som arbetar med MR-frågor, jurister, politiker m.fl.) kring utsatta konstnärers situation i länder där de hotas av repressalier p.g.a. sitt utövande.

Det övergripande målet med *Artist Alert Action Project* är mycket likt ovan nämnda mål att konstnärer kan uttrycka sig fritt och utöva sin musik utan hinder eller rädsla för förföljelse. Projektet bygger på Freemuse kärnverksamhet, nätverk och erfarenheter. Syftet med projektet är att bygga upp lokala stödstrukturer för utsatta konstnärer i Mellanöstern/Nordafrika (MENA), Västafrika och Pakistan/Afghanistan. Då projektet är en särskild satsning inom ett av Freemuse kärnområden kommer resultaten på en aggregerad nivå att presenteras gemensamt.

4.1.1 Insatser som ingår i studien

Freemuse arbetar på flera plan och med en mängd olika metoder för att musiker och kompositörer ska kunna uttrycka sig fritt utan hot om repressalier. De insatser som studien fokuserar på täcker in flera aspekter av projektet och de aktiviteter som Freemuse genomför. Det är utåtriktade aktioner för att öka medvetenheten och kunskaper om musicensurens negativa effekter, stödstrukturer för att förbättra situationen för utsatta musiker och kompositörer och öka deras känsla av egenmakt, samt påverkansarbete för förändringar på en policynivå. Dokumentation, information och nätverkande är övergripande verksamhetsområden som utgör grunden för så gott som samtliga insatser. Freemuse arbetar inom en mängd områden, gentemot en mängd aktörer och i stora delar av världen, varför endast en bråkdel av de insatser som Freemuse genomfört kunnat inkluderas i studien.

Nedan finns en kort beskrivning av de insatser som ingår i denna studie.

Utåtriktade aktioner

Dokumentation och arkiv

Freemuse har etablerat den första webbplattformen i världen som dokumenterar censur och övergrepp mot musikalisk yttrandefrihet (www.freemuse.org) och även den första webbplattformen som dokumenterar censur mot all form av konstnärligt utövande (www.artsfreedom.org). Genom en kontinuerlig dokumentation av övergrepp mot konstnärlig yttrandefrihet och konstnärers situation i olika delar av världen så har Freemuse arkiv utvecklats till världens största arkiv med tillgång av material inom området.

Nätverk

Freemuse arbetar gentemot olika aktörer för att nätverk kring konstnärlig yttrandefrihet ska bildas. Freemuse initierar och håller kontinuerlig kontakt med nätverken som kan sprida information och bedriva opinion kring Freemuse frågor. Nätverken förser även Freemuse med information kring lokala omständigheter. Nätverken spänner över flera aktörer, såsom media, forskare, musikorganisationer och organisationer som arbetar för yttrandefrihet och mänskliga rättigheter.

Freemuse utövar även lobbying gentemot kulturorganisationer, organisationer som arbetar med yttrandefrihet och mänskliga rättigheter och lokala civilsamhällesaktörer för att de ska inkludera frågan om konstnärlig yttrandefrihet i sina stadgor och arbeta aktivt med frågan.

Music Freedom Day

Music Freedom Day är ett event som årligen hålls i syfte att uppmärksamma kränkningar mot konstnärlig yttrandefrihet runt om i världen. Idén väcktes under en konferens om musik och censur i november 2006. Den tredje mars 2007 ägde den första Music Freedom Day rum. Freemuse bjöd in radio-, TV- och internetkanaler och musikmagasin till ett globalt mediearrangemang kring musik och censur. Freemuse finansierar inte event under Music Freedom Day utan bidrar främst med samordning, kunskap och inspiration. År 2012 hölls arrangemang med anledning av Music Freedom Day i 22 länder.

Stöd till utsatta musiker och kompositörer

Nätverk för stöd

Freemuse arbetar med att identifiera individer och organisationer för att upprätta lokala nätverk som kan stödja utsatta och fängslade musiker och kompositörer. Nätverken arbetar både för att uppmärksamma censur och kränkningar mot konstnärlig yttrandefrihet och för att stödja förföljda konstnärer i akut kris. När Freemuse får en förfrågan eller på annat sätt uppmärksammar ett fall identifieras lokala aktörer som de utsatta konstnärerna kan vända sig till för skydd eller annat stöd. Freemuse stöd kan ibland utgöra ett mindre ekonomiskt bistånd för att lösa den mest akuta situationen. Nätverken stödjer även frihetsberövade musiker och kompositörer för att förbättra deras villkor i fängelse eller bidra till familjens överlevnad.

Artist Alert Action Projekt var en vidareutveckling av dessa aktiviteter i tre regioner, MENA, Västafrika och Pakistan/Afghanistan. Under projektet lanserades även en hemsida och en manual togs fram för att ge råd och riktlinjer för stödet till förföljda konstnärer i akut kris. Hemsidan och manualen finns översatta till fyra språk (engelska, franska, arabiska och dari).

Freemuse Award

Freemuse delar varje år ut Freemuse Awards med finansiellt stöd om 2 000 euro och en statyett. Priset är även tänkt som moraliskt stöd för att stärka självförtroende och känslan av egenmakt hos utsatta musiker och kompositörer.

Kamerun – stöd till fängslad musiker

Under 2008 arresterades Pierre Roger Lambo Sandjo (a.k.a. Lapiro de Mbanga) i Kamerun. Han åtalades för att ha uppmanat ungdomar till upplopp och skadegörelse, men troligen var orsaken hans regimkritiska sångtexter. Han dömdes till tre års fängelse och böter på 640 000 USD. Freemuse inledde en treårig kampanj och kommunicerade med bl a kamerunska ambassaden i Frankrike, EU:s kontor i Kamerun och statliga institutioner (ex. National Commission on Human Rights and Freedom) för att påtala oro över arresteringarna och med krav på omedelbart frisläppande. Andra kampanjer initierades av Freemuse i samarbete med bland annat PEN International och en namninsamling för frisläppandet gjordes vid internationella musikmässan WOMEX – the World Music Expo. Även IFEX, ett globalt nätverk för yttrandefrihet, uppmärksammade Freemuse kampanj.

Policypåverkan på politisk nivå

Viseringskampanjen

Freemuse har under flera år bedrivit en kampanj för att uppmärksamma att artister från fattiga länder diskrimineras i viseringsfrågor, vilket skadar både konstnärerna och delar av den europeiska kulturindustrin.

Fristadsordning

International Cities of Refugee Network (ICORN), är ett nätverk i syfte att erbjuda förföljda skribenter en fristad där de kan arbeta utan rädsla för att bli censurerade eller tystade. År 2011 togs initiativet Safe Music Havens Initiative av Freemuse och Musikernas Fellesorganisasjon (Norge), för att även musiker och kompositörer ska inkluderas i fristadsprogrammet. Fram tills nu finns inte fristadsordning på andra konstområden än för skribenter och författare varken i Norge (ICORN:s hemvistelse) eller internationellt.

Konsultativ status i FN (ECOSOC)

I verksamhetsplaneringen för perioden 2007-2011 planerade Freemuse att ansöka om konsultativ status i ECOSOC, FN:s ekonomiska och sociala råd.

4.2 Programteori och förväntade resultat

Projektet omfattar en stor målgrupp med många olika aktörer inblandande. Tillvägagångssättet Freemuse använder är att fungera som inspiratör och facilitator, samt knyta samman aktörer i olika nätverk. Därefter tar Freemuse ett steg tillbaka för att

låta aktörerna ta egna initiativ till att driva frågor kring musik och censur. Sammantaget skapar det naturligtvis stora utmaningar för Freemuse att, som en liten organisation, följa upp resultat på en outcomenivå.

En gemensam genomgång med Freemuse gjordes där projektdokumenterna låg till grund för en diskussion kring de resultat som projekten förväntades generera på olika resultatnivåer. En programteori med vissa antaganden samt ett effektdiagram gjordes för att återskapa och åskådliggöra hur programlogiken för förändring såg ut och vilka resultat på en outcome- och impactnivå som projekten förväntades bidra till (se appendix). Utifrån effektdiagrammet har sedan studien undersökt vilka förväntade resultat som uppnåtts, men även vilka övriga effekter (inte förväntade resultat) som faktiskt genererats. Då projektet för 2007 – 2011 till viss del reviderats och anpassats utefter rådande omständigheter, var ett återskapande av programlogiken extra relevant för att få fram vilka resultat (nya som reviderade) som projektet förväntades generera.

Freemuse stöd förväntas generera följande resultat på en outcomenivå enligt programteori och effektdiagrammet:

<p>Det svenska utvecklingsmålet – Yttrandefrihet ett instrument för fattigdomsreducering</p> <p>Övergripande projektmål: Att propagera för musikers och kompositörers yttrandefrihet globalt och därigenom stödja dem (och de människor de representerar) i att skapa bättre levnadsvillkor.</p> <p>Projektmål 1: Att dokumentera övergrepp och diskutera dess effekter på musiklivet</p> <p>Projektmål 2: Att informera media, beslutsfattare och allmänhet och beskriva censurans mekanismer</p> <p>Projektmål 3: Att stödja censurerade musiker och kompositörer</p> <p>Projektmål 4: Att utveckla ett globalt stödnätverk</p>	<p>Förväntade resultat</p> <p>Impact: <i>Konstnärer uttrycker sig fritt och skapar, utför, spelar och distribuerar sin musik utan hinder och rädsla för förföljelse. Lagstiftning och skydd för konstnärer efterföljs.</i></p> <p>Outcome: <i>Freemuse dokument och manualer används av olika aktörer att skapa medvetenhet och påtryckningar för att upphöra med övergrepp</i></p> <p>Outcome: <i>En opinion bildas som förespråkar att censuren ska upphöra</i></p> <p>Outcome: <i>Frigivande av fängslade musiker och kompositörer, alternativt skydd säkerställs för att garantera musikernas/kompositörens säkerhet</i></p> <p>Outcome: <i>Olika nätverk för stöd till musiker och kompositörer fungerar. Egna initiativ tas som skapar trygghet för fortsatt kulturellt utövande</i></p>
---	--

De olika projektmålen har en inbördes relation till varandra. Genom de aktiviteter (kopplade till projektmål 2) som görs för att informera kring konstnärlig yttrandefrihet och censur förväntas att ett engagemang skapas och att nätverk bildas för att stödja utsatta konstnärer (projektmål 3 och 4). Nätverk och andra stödstrukturer (projektmål 3 och 4) är nödvändiga för att förse Freemuse med information så att övergrepp dokumenteras (projektmål 1) och diskuteras med olika aktörer (projektmål 2), för att

bilda opinion för stärkt lagstiftning och praktisk tillämpning för kulturell yttrandefrihet (övergripande projektmål).

4.3 Resultat

Då projektmålen är så integrerade i varandra så kommer resultaten att presenteras efter de insatser som ingår i studien och som spänner över flera målområden. Kapitlet inleds med de insatser som huvudsakligen hamnar under projektmål 2, vilka här benämns som utåtriktade aktioner. Dessa har bäring även för övriga projektmål och förväntade resultat. Till aktionerna hör kampanjer, lobbying, utbildningar, konferenser och olika events. Dessa insatser ligger till grund för att stödja utsatta konstnärer och att påverka olika aktörer att börja agera för kulturell yttrandefrihet. Därefter beskrivs resultat av stöd till utsatta musiker och kompositörer och de nätverk som bildats och slutligen beskrivs de resultat som studien funnit av det påverkansarbetet som gjorts på policynivå.

4.3.1 Utåtriktade aktioner

De utåtriktade aktionerna har lett till en ökad förståelse för hur situationen är för konstnärer som lever under hot och vad censur innebär för ett kulturellt utövande inom ramen för demokrati och yttrandefrihet.

Genom olika evenemang som Freemuse anordnat har en plattform skapats på vilken olika nätverk byggts upp. I dessa nätverk finns konstnärer från utvecklingsländer tillsammans med bland andra medieaktörer, lokala aktörer från civila samhället, MR-organisationer och jurister. Nätverken har genomfört egna utbildningar, seminarier och andra evenemang, såsom utsändningar via radio och TV, kring frågor om kulturell yttrandefrihet för musiker, skådespelare och journalister. Yttrandefrihetsorganisationer i mellanöstern och medienätverk i Pakistan har börjat inkludera och uppmärksamma fall av brott mot musiker och kompositörers yttrandefrihet. Kulturell yttrandefrihet har även inkluderats i undervisningen på universitetsnivå (t.ex. har en jurist i Sierra Leone inkluderat ämnet i kursplanen för sin undervisning på universitet i Freetown, och i Pakistan har Pakistan Press Foundation inkluderat *rapportering av hot mot musiker* i sin journalistutbildning).

Freemuse har även initierat ett globalt nätverk, ARTSFEX (en motsvarighet till IFEX, ett globalt nätverk för yttrandefrihet) i syfte att skydda och skapa opinion för konstnärers rätt till yttrandefrihet. I november 2011 organiserade Freemuse och Danska PEN⁴ ett sonderingsmöte med MR- och kulturorganisationer. Sammankomsten utmynnade i en resolution kring det omedelbara behovet av att skydda och stödja den kulturella friheten att få utöva olika konstnärliga uttrycksformer och ett beslut om att arbeta vidare med frågan att skapa ett globalt nätverk. I oktober 2012 etablerades ARTSFEX.

Music Freedom Days har använts av lokala konstnärer för att utöva påtryckningar av olika slag och för att visa solidaritet med människor som utsatts för olika slags övergrepp. Bland annat att visa solidaritet med människor som fallit offer för folk mord i Darfur. Ett exempel för påtryckningar som gjorts är då musiker i Zimbabwe och Zimbabwe Music Rights Association enats om att protestera mot att Zimbabwe

⁴ International PEN är en världssammanslutning av författare och skribenter. Organisationen har även nationella grenar såsom exempelvis danska PEN och svenska PEN.

Broadcasting Cooperation inte betalat ut STIM-pengar och beordrat ZBC att inte spela någon musik överhuvudtaget under sex timmar på Music Freedom Day.

En rad initiativ till att arrangera Music Freedom Days togs i Senegal, Egypten och Pakistan i förlängningen av Artist Alert Action Project. En effekt av de nätverk som etablerades som följd av projektets utbildning i Islamabad 2012 var att Music Freedom Day organiserades i Peshawar och Islamabad samma år. Minister för information och kultur i Pakistan deltog under Music Freedom Day i Peshawar och till följd av detta har han agerat för att stödja kulturen i landet. Bland annat har en plattform för kulturutövare skapats och en konstnärsskola är under uppbyggnad, extra stöd till kultur har förmedlats och ministern påtalar vikten av att en bra miljö för kulturutövare skapas för att de ska kunna visa upp sina alster.

Freemuse aktiviteter att medvetandegöra media om de förhållanden som många utsatta konstnärer lever under har resulterat i att antalet fall som media skriver om har ökat. Ett stort antal artiklar, radio- och TV-program och bloggar har rapporterat på en mer regelbunden basis om Freemuse aktiviteter och konstnärers rätt att verka och uttrycka sig fritt. Även de publikationer som Freemuse gett ut har fått en omfattande medial respons, liksom den utåtriktade verksamhet som Freemuse bedriver i form av arrangör av Världskonferensen, Music Freedom Day och andra konferenser, workshops och events som Freemuse arrangerar.

Freemuse har blivit rådgivande inom konstnärlig yttrandefrihet. Organisationen får ständigt förfrågningar om att bidra med information och kunskap till media, forskningsstudier och andra organisationers arbete inom området. Freemuse webbaserade arkiv är bland annat en stor tillgång för aktörer som arbetar med mänskliga rättigheter. Enligt en utvärdering som gjordes 2010 har webbsidan varit långt mer besökt än andra likvärdiga webbsidor, storleks- och ämnesmässigt. Arkivet och Freemuse som organisation fungerar idag som ett institutionellt minne för de som arbetar med demokrati och (konstnärlig) yttrandefrihet. IFEX, Committee to Protect Journalists och Internationella Pen vänder sig också till Freemuse när de får in fall av kränkningar mot konstnärlig yttrandefrihet. Freemuse material har också inkluderats i utbildningsböcker tryckta av kända och välrenommerade förlag i USA och Storbritannien. Publikationer som Freemuse gjort har översatts av andra till ett flertal språk.

Journalister som är med i de nätverk som Freemuse initierat har börjat rapportera om utsatta konstnärer som arbetar i fientliga miljöer, där dokumentering av incidenter som censur och förföljelse tidigare varit minimal. Antalet uppmärksammade fall av övergrepp mot kulturella yttranden har bland annat ökat i MENA, Pakistan och Västafrika och rapporterats av media och MR-organisationer.

Kopplingen demokrati, yttrandefrihet och musik har tidigare inte funnits som akademiskt forskningsområde. Genom information och lobbying gentemot universitet har Freemuse öppnat upp för nya forskningsfält och skapat ett intresse för forskningsområdet. Freemuse dokumentation och arbetet med att göra informationen lättillgänglig har även inneburit att forskare har tillgång till material vilket i sin tur resulterat i nya idéer till forskning, såsom konstnärlig yttrandefrihet och musikkensur. Freemuse kan i sin tur använda sig av sådan forskning i sin verksamhet. Freemuse har även påverkat och bistått akademiker som forskar kring relationen mellan musik-

skapande och censur att bilda ett nätverk. Nätverket har beviljats forskningspengar på området.

4.3.2 Stöd till utsatta musiker och kompositörer

De nätverk som initierats av Freemuse i olika regioner har expanderat och utvecklats. Flera av nätverken har själva utvecklat sin verksamhet och närmat sig olika sponsorer (stiftelser, NGO:er m.fl.) för finansiellt stöd och samarbete i frågor kring kulturell yttrandefrihet. Nätverken har bidragit till att skapa en känsla av trygghet för utsatta musiker och kompositörer. Freemuse har kunnat ge förföljda musiker och kompositörer råd i var de kan få skydd eller annan hjälp lokalt. Det har enligt konstnärerna själva skapat en större säkerhetskänsla om och när repressalier uppstår. I flera regioner har advokater och MR-organisationer erbjudit att bidra med juridiskt stöd till utsatta konstnärer.

Kampanjer som Freemuse genomfört har även resulterat i att några fängslade musiker och kompositörer frigetts och i något fall att nära anhörig fått omedelbar hjälp med medicinsk vård.

Freemuse Award har fått stor medial uppmärksamhet, vilket resulterat i att pristagarna har känt en större trygghet i kombination med att priset har varit en inkörsport till att gå med i olika nätverk för ytterligare skydd av utsatta konstnärer. Freemuse har även nominerat musiker till *Freedom to Create Prize* som delas ut av Freedom to Create. Två av de musiker som Freemuse nominerat har även tilldelats priset i kategorin *Imprisonment Award*. År 2009 nominerade Freemuse den kamerunska musikern Lapiro de Mbanga till *Freedom to Create – Imprisoned Artist Prize*. Han tilldelades priset och de 25 000 USD förbättrade hans villkor i fängelset och gjorde det möjligt för hans familj att överleva.

Med bakgrund i Freemuse kampanj för frisläppandet av Lapiro de Mbanga då Freemuse bland annat träffade representanter för kamerunska ambassaden i Frankrike, EU:s kontor i Kamerun och kamerunska statliga institutioner med kravet om Lapiro de Mbanga omedelbara frisläppande, träffade Internationella Musikrådet⁵ Kameruns kulturminister och uttryckte oro över frihetsberövandet. Freemuse inledde även ett samarbete med Freedom Now och en grupp av internationella jurister som, med stöd i rättsdokument framskaffade av Freemuse, överklagade domen till UN:s *working group on Arbitrary Detention*. Under tiden frisläpptes Lapiro de Mbanga i april 2011. FN-gruppen utfärdade i januari 2012 ett rättsutlåtande som förklarade frihetsberövandet av Lapiro de Mbanga ett brott mot folkrätten och krävde att han kompenseras för frihetsberövandet. Trots detta fortsatte hoten mot honom och en asylprocess inleddes genom Freedom Now. Under hösten 2012 beviljades Lapiro de Mbanga och hans familj asyl i USA, men kunde inte lämna Kamerun från landets flygplatser. Med hjälp från Freemuse kunde familjen ta sig till ett grannland och därifrån till USA.

Freemuse har blivit konsulterade av ett flertal jurister i fall där konstnärer söker asyl. Verifiering och stöd från Freemuse i asylärenden värderas som avgörande av många

⁵ IMC grundades av UNESCO 1949 och är världens största nätverk bestående av organisationer, institutioner och musikskapare.

jurister och Freemuse bidrag har resulterat i att tre musiker har getts asyl i USA och Tyskland.

4.3.3 Policypåverkan på politisk nivå

Freemuse lobbyarbete mot musikorganisationer (musikindustrin, copy-right societies, och fackförbund för musiker) har resulterat i att skapa medvetenhet kring kulturell yttrandefrihet. Musiksammanslutningen SKAP, Svenska kompositörer av populär musik, har som ett resultat inkluderat rättighetsperspektivet till sin agenda och deltog i Freemuse kampanjer för fånglade musiker. SKAP organiserade även en konferens om kulturell yttrandefrihet tillsammans med Freemuse i syfte att öka medvetenheten kring frågorna bland europeiska kollegor och nätverk.

IMC (det internationella musikrådet inom UNESCO) liksom EMC (den europeiska grenen av IMC) har efter dialog med Freemuse börjat fokusera mer på frågor som rör kulturell yttrandefrihet. Detta har tagit sitt uttryck i att IMC suttit i samtal med den kamerunska regeringen om fångslandet av en av landets kända musiker.

För att påpeka bristerna i systemet med visering och tillfälliga uppehållstillstånd till Europa för artister, dokumenterade Freemuse tillsammans med Europeiska Konstnärsrådet (ECA) och en sammanslutning av europeiska festivaler i rapporten *Visas / the discordant note (A White Paper on visa issues, Europe & artists' mobility)* hur diskrimineringen ser ut. Rapporten pekade också på hur krångliga procedurer skulle kunna förenklas. Rapporten publicerades i oktober 2008. Enligt Freemuse skapade rapporten debatt i Europa och utvärderingen av Freemuse 2010 menar att effekter kan påvisas av kampanjen. Rapporten har försett lokala aktörer med argument för att kräva konstnärers rätt och har bidragit till att underlätta för musiker och kompositörer att få visum. Utvärderingen menar att förändringar beträffande själva förfarandet kommer att kräva konstanta påtryckningar från aktörer i de enskilda länderna, men att det är tydligt att rapporten och kampanjerna har gjort det lättare för konsertarrangörer att ordna med visum. En direkt effekt av kampanjen är att det inte blev några avslag från migrationsverket i Danmark för musiker inför WOMEX.

Rapporten har bidragit till att lyfta frågan om visum på agendan och skapat medvetenhet kring behovet av en systematisk förändring i visumförfarandet. Det har varit stor medierapportering kring rapporten och dess återverkningar i flera länder. I Sverige diskuterade Tobias Billström rapporten i radio och uttalade stöd för en rad av rapportens rekommendationer. Han uttryckte att reglerna ska ändras och förändringar ske för att förenkla visumförfarandet.

I EU pågår ett arbete för att ta fram en visumkodex, ett regelverk som ska vara likadant i hela EU. En arbetsgrupp inom EU avhandlar frågan om att underlätta mobiliteten. Europa har vid ratificeringen av UNESCO:s konvention om kulturell mångfald⁶ en plikt att positivt särbehandla kulturell utväxling med utvecklingsländerna. Freemuse bjöds in av ECOTEC⁷ och deltog i en workshop för att diskutera problem och lösningar på området. Freemuse rapport *Visas/The Discordant Note* har inkluderats som ett referensdokument i EU-kommissionens bibliotek för policydokument. Rapporten har

⁶ Unesco är FNs organisation för samarbete mellan länderna inom utbildning, vetenskap, kultur och kommunikation/information

⁷ Ett belgiskt konsultföretag som anlitas av och samarbetat med EU-kommissionen i frågor som rör utbildning och kultur bland annat.

dessutom ingått som viktigt referensdokument för tyska UNESCO-kommissionen och kommissionens rekommendationer till Tysklands regering. I en rad andra länder har rapporten ingått som referens i nationella kampanjer och Freemuse konsulteras frekvent i frågan av organisationer och media.

Freemuse fick 2008 möjlighet att yttra sig i danska Folketinget angående ett ministerförslag om fristadsordning. Freemuse fann förslaget diskriminerande mot förföljda musiker, teaterfolk och andra konstnärer, då förslaget bara inkluderade skribenter och författare. Freemuse yttrande inför kulturutskottet resulterade i att utskottet i en interpellation bad ministern att redogöra för vilka hinder som fanns för att inkludera bland annat musiker i lagförslaget.⁸

Initiativet att utveckla fristadsprogrammet har fått mycket medieuppmärksamhet i Sverige, Norge och Danmark. ICORN har visat intresse för att även inkludera konstnärer, men det är städerna själva som beslutar vilka som ska inkluderas i programmet. Flera lokala statliga instanser i Skandinavien har uttryckt stöd för en fristadsordning som även inkluderar musiker och andra konstnärer. Utredningar är på gång bland annat i Troms Fylkeskommune och Stockholms stad huruvida man ska öppna upp fristäder även för musiker och andra konstnärer. I Köpenhamns kommun kommer frågan om fristadsordningen att behandlas på kultur- och fritidsnämndens möte den 6 december 2012.

Frågan om att inkludera musiker och andra konstnärer i fristadsprogrammet har även väckts i svenska statens kulturråd som länge har arbetat för ett utökat fristadsprogram. Statens kulturråd har tillsammans med Freemuse och SKAP uppmanat den svenska regeringen och svenska kommuner att göra Sverige till en fristad för musiker och kompositörer.

År 2011 bidrog Freemuse till UNESCOs kvartalsrapport om kulturell mångfald. År 2012 erhöll Freemuse konsultativ status i FN:s ekonomiska och sociala kommitté ECOSOC. Efter dialog med Freemuse beslutade FN:s särskilda sändebud för kulturella rättigheter, Ms. Farida Shaheed, att fokusera sin tematiska rapport till Human Rights Council (2013) på rätten till konstnärlig frihet. Programansvarig på Freemuse har blivit utsedd till och agerat konsult/rådgivare till FN:s särskilda sändebud för rapporteringen av kulturella rättigheter i världen (den första som behandlar konstnärlig yttrandefrihet). I uppdraget ingår att assistera det särskilda sändebudet genom att bland annat identifiera problem och lämna rekommendationer, samt utforma utkast till frågor angående förhållandena i medlemsländerna. Deltagande i expertmöten och öppna konsultationer ingår också i uppdraget. I samband med rapporten har FN:s särskilda sändebud skickat ut ett frågeformulär till samtliga medlemsstater med en begäran att rapportera kring lagstiftning och praktisk tillämpning relaterat till konstnärlig frihet och censur. Den slutliga rapporten ska framläggas i juni 2013.

4.4 Slutsatser

Den verksamhet som Freemuse har bedrivit har gett resultat bortom en aktivitets- och outputnivå och ligger i linje med den programteori med förväntade resultat som togs fram. Freemuse har varit pionjär i arbetet för en praktisk tillämpning av

⁸ Det slutliga lagförslaget kom dock att enbart inkludera skribenter och författare.

yttrandefrihetsbegreppet där kulturellt utövande inkluderas. Det arbete som Freemuse lagt ner, det kontaktnät som skapats och det öppna arkiv som byggts upp, har resulterat i att organisationen är väl känd och välrenommerad. Freemuse agerar idag rådgivare till en rad olika instanser och organisationer. De utåtriktade aktionerna har således gett resultat. Arbetet att informera olika aktörer, såsom media, organisationer och allmänhet i frågor om kulturell yttrandefrihet har väckt engagemang och en opinion att lobba för dessa frågor. Projektet har även lyckats väl i att stödja uppbyggnaden av en rad olika nätverk som involverar många olika aktörer - nätverk som skapar ett bättre skydd för verksamma konstnärer i miljöer som kan hota eller hotar deras utövande och personliga frihet. Nätverken som bildats är självgående och agerar lokalt i att stödja olika musiker och kompositörer som varit utsatta. Konstnärer har uppgett att de känner en större trygghet i sina utövanden genom nätverkens försorg. Freemuse har också tillsammans med nätverken och MR- och musikorganisationer lyckats förbättra villkoren för utsatta och fängslade musiker.

Ett globalt nätverk, ARTSFEX, har initierats av Freemuse och etablerades under hösten 2012 i syfte att stödja kulturell yttrandefrihet. Intresset för nätverket har även nått de globala nätverk som arbetar för yttrandefrihet för skribenter och författare. I skrivande stund finns inga uppgifter om dessa organisationer anslutit sig till nätverket. Även musikorganisationer som tidigare inte haft yttrandefrihet som en del i sitt arbete har nu börjat engagera sig i frågor kring kulturell yttrandefrihet och äganderätt över produktion.

Freemuse har även varit involverad i olika publikationer och manualer som används för olika ändamål inom ramen för musik och censur. Därtill har den kontakt som Freemuse haft med den akademiska världen resulterat i att forskning på musik relaterat till demokrati och yttrandefrihet initierats.

En av de långsiktiga effekterna som förväntas är att lagstiftning och skydd för konstnärer efterföljs. Freemuse har bidragit till att en del resultat genererats för att lyfta frågan på policy- och politisk nivå. De aktioner som riktats mot beslutsfattare, främst inom Skandinavien och övriga Europa, har lyckats få kulturell yttrandefrihet på agendan. Till detta hör även underlättandet av musikers mobilitet (visum) och tillgång till den europeiska marknaden.

Fler påtryckningsmekanismer och mobilisering av olika aktörer, samt en politisk vilja krävs emellertid för att uppnå det långsiktiga målet att konstnärer kan uttrycka sig fritt utan hinder eller rädsla för förföljelse. Studien har funnit att det arbetet som lagts ner för att påverka beslutsfattare på policynivå och organisationer i många fall befinner sig i ett avgörande skede för att processen för att vidta åtgärder initieras. En process som så småningom förväntas skapa resultat på en outcomenivå inom en rad olika områden, men som i nuläget inte kan verifieras. Förändringar på policynivå tar emellertid lång tid vilket också får implikationer för att se några tendenser till att projekten på något sätt lyckats bidra till resultat på en impactnivå. För detta krävs att nödvändiga förändringar på en policynivå har genomförts så att nationella lagstiftningar om kulturell yttrandefrihet efterföljs i praxis så att konstnärer kan uttrycka sig fritt utan rädsla för repressalier av olika slag. Det är också resultat som ligger bortom Freemuse kontroll.

5 Göteborgs Internationella Filmfestival

5.1 Introduktion

Göteborgs Internationella Filmfestival drivs av en ideell förening som bildades 1979 i syfte att genomföra en årlig filmfestival med visningar av kvalitetsfilm, så kallade ”art house films”, för en bredare publik. Festivalen har vuxit under årens lopp och är idag Nordens största publika filmfestival med en roll som mötesplats för den nordiska filmbranschen. I anslutning till filmerna anordnas också en rad olika seminarier med fastställda teman.

Göteborgs Internationella Filmfestival har sedan 1998 haft en fond (GIFFF) i syfte att hjälpa unga filmare i utvecklingsländer att realisera deras filmprojekt och med målet att bidra till att fler oberoende filmer kan spelas in lokalt, att fler filmer visas lokalt, och i förlängningen också internationellt, och att den nya tekniken kan utnyttjas av fler människor i eftersatta områden. Framförallt arbetar fonden för bättre möjligheter för unga filmare i fattigare delar av världen att kunna göra sina och sina landsmäns röster hörda och bidra till att skapa försörjning för fler. Sida har stöttat GIFFF sedan fondens tillblivelse med en summa motsvarande 37 miljoner för perioden 1998-2013. Fonden koordineras av en person som ansvarar för verksamheten.

Fonden finansierar filmskapandet i inledningsstadiet med utvecklingsstöd och i efterproduktionen, samt ger tekniskt stöd till framväxten av små självgående tekniska centra där filmskapare och producenter kan arbeta på sina projekt. Dessa centra, samt andra utbildningar och workshops, har kunnat få stöd till utbildning i filmproduktion. Under tidsperioden 2007-2011 har sammanlagt 58 filmer fått utbildningsstöd och 38 postproduktionsstöd. Stöd till teknisk utbildning har getts vid 21 tillfällen. Av de filmer som fått stöd av GIFFF under perioden 1998-2011 har 74 färdigställts och visats på filmfestivalen i Göteborg till och med år 2012.⁹

Enligt GIFFF är tillvägagångssättet för att få finansiellt stöd att skicka in en ansökan som sedan bedöms utefter följande kriterier:

- Kvalitativ aspekt – ”en film som jag själv vill se”
- Något som handlar om landet (inte vanlig underhållsfilm) – ”their own story”. Kan vara både dokumentär och spelfilm – inte så mycket kortfilm.
- Stödja så många projekt som möjligt som har kvinnliga regissörer och producenter under förutsättning att det är ett kvalitativt projekt. Positiv särbehandling vid lika valt projekt med kvinnor.

Däremot är GIFFF aldrig inne och kontrollerar eller påverkar produktionen.

⁹ GIFFF resultatredovisning 2007-2011.

5.1.1 Filmprojekt och utbildningscentra som ingår i studien

Sammanlagt nio filmer och två utbildningscentra ingår i studien. De filmer och utbildningscentra som studien fokuserat på täcker in flera aspekter av projektet och det stöd som fonden gett. Det har varit projekt som fått utvecklingsstöd, efterproduktionsstöd eller båda delarna. Filmer från flera regioner, Balkan, Eurasien, Sydostasien, Afrika och Latinamerika har följts upp. Dessutom har såväl spelfilmer som dokumentärer följts upp närmare, liksom projekt drivna av såväl erfarna filmskapare som relativt oerfarna personer. Utbildningscentra och enskilda workshops som fått stöd har också följts upp inom studien.

Samtliga filmer har ett innehåll som tar upp hur vardagen fungerar för människor som på ett eller annat sätt är utsatta, antingen genom historiska händelser (krig och konflikter) som landet råkat ut för, eller kulturella normer som kolliderar med unga människors tankar, drömmar och de val de gör i sina liv. Samtliga filmer tar således upp dagsaktuella problem med klara kopplingar till mänskliga rättigheter, genom att belysa unga människors strävan att själva bestämma om sin framtid och sina val för att skapa ett drägligt liv eller en skildring av mycket utsatta fattiga människor under ytterst svåra levnadsvillkor.

Nedan finns en liten sammanställning över de filmer som ingår i studien:

<i>I'm Going to Change my Name</i>	
Filmtyp	Spelfilm från Armenien
Färdigställdes	2012
Filmstöd	Utvecklings- och postproduktionsstöd
Totalt stöd från GIFFF	300 000 kr
Handling	En armenisk flicka i tonåren som försöker finna svar på frågor om kärlek och förlust samtidigt som moderns kändisskap sliter på relationen mellan mor och dotter. Mötet med en ung man ger en ingång till förståelse av kärlekens betydelse och livets mening.
<i>Pomegranates and Myrrh (Al Mor wa al Rumman)</i>	
Filmtyp	Spelfilm (drama) från Palestina
Färdigställdes	2009
Filmstöd	Postproduktionsstöd
Totalt stöd från GIFFF	240 000 kr
Handling	Filmen utspelar sig i dagens Palestina och tar upp kulturella normer och tabun kring sociala könsroller och samliv i det palestinska samhället och handlar om en kvinnlig dansare som ställs mellan egna drömmar och äktenskapets förpliktelser.

Joan And The Voices (Jannan ev dzainere)**Filmtyp** Spelfilm från Armenien**Färdigställdes** 2010**Filmstöd** GIFFF utvecklingspris, utvecklings- och postproduktionsstöd**Totalt stöd
från GIFFF** 325 000 kr**Handling** Filmen är experimentell i sin berättarkonst utan interaktion och tal mellan olika filmkaraktärer. I likhet med den historiska föregångaren Jeanne d'Arc drivs en kvinna av okroppsliga röster ut på en resa genom Armenien under efterkrigstiden.***In My Mother's Arms*****Filmtyp** Dokumentär från Irak**Färdigställdes** 2011**Filmstöd** Postproduktionsstöd**Totalt stöd
från GIFFF** 200 000 kr**Handling** En närgången skildring om livet för 32 föräldralösa pojkar på ett nedläggningshotat barnhem i ett av Bagdads värsta områden.***Soul Boy*****Filmtyp** Spelfilm från Kenya**Färdigställdes** 2010**Filmstöd** Postproduktionsstöd**Totalt stöd
från GIFFF** 300 000 kr**Handling** Filmen spelades in i Nairobis slumområde Kibera och handlar om en 14-årig pojke, vars pappa har blivit sjuk på grund av att han spelat bort sin själ, där sonen ger sig ut för att hitta bot och rädda faderns försvunna själ.

Playing Warriors**Filmtyp** Spelfilm (komedi) från Zimbabwe**Färdigställdes** 2012**Filmstöd** Utvecklings- och postproduktionsstöd**Totalt stöd från GIFFF** 300 000 kr**Handling** Filmen tar upp problematik kring äktenskapet ur ett kvinnligt perspektiv, där tradition och modernitet ställs mot varandra i en urban miljö. Handlingen utspelas kring en kvinna i karriären som enligt kulturella normer och förväntningar bör gifta sig så att även den yngre systemen kan göra det samma. Föräldrarna anser att en god make är det som är det mest lämpliga för en zimbabwisk kvinna, men döttrarna har andra drömmar.***Snow (Snijeg)*****Filmtyp** Spelfilm från Bosnien-Hercegovina**Färdigställdes** 2008**Filmstöd** Utvecklingsstöd**Totalt stöd från GIFFF** 100 000 kr**Handling** Filmen utspelas i en by under kriget och kring en liten grupp kvinnor vars män försvunnit under kriget. Den första snön som faller gör att byn blir helt isolerad och byborna riskerar svält. Två affärsmän kommer till byn och kräver att byborna ska lämna sina hem mot en summa pengar, men även de blir isolerade när en plötslig snöstorm drar in över byn.***Pesantren: 3 Wishes, 3 Loves*****Filmtyp** Spelfilm från Indonesien**Färdigställdes** 2009**Filmstöd** Utvecklingsstöd**Totalt stöd från GIFFF** 100 000 kr**Handling** Filmen tar upp sociala frågor och religiös fundamentalism och handlar om tre vänner på en muslimsk internatskola. De kommer snart att ta sina examina när attackerna den 11 september inträffar i USA. Vännernas liv förändras drastiskt när de anklagas för att vara terrorister.

La Yuma**Filmtyp** Spelfilm från Nicaragua**Färdigställdes** 2010**Filmstöd** Postproduktionsstöd**Totalt stöd
från GIFFF** 250 000 kr**Handling** Filmen handlar om en ung och självständig kvinna från ett fattigt kvarter i Managua som drömmer om att bli boxare, vilket är en väg ut ur en vardag som kantas av gängvåld och ett kärlekslöst hem. Hon möter en journaliststuderande och deras liv knyts samman.

Ett utbildningscentrum, Maisha Film Lab, samt en organisation som bedriver filmutbildning, Talatala, ingår i studien. Talatala är ett konsultbolag som har sin bas i Spanien, och deras syfte är att bygga broar mellan syd och nord. Metoden är att förse personer, som annars aldrig skulle kunna få den möjligheten, med verktyg för att kommunicera via film. De har ett nära samarbete med det Spanska Kulturcentret. GIFFF har gett stöd på 50 000 kr via Talatala att genomföra den första workshopen i att göra dokumentärfilm i Ekvatorialguinea. Därefter gavs ett utvecklingsstöd på 70 000 kr till projektet.

Maisha Film Lab är baserad i Uganda och har under flera år fått utbildnings-/tekniskt stöd från GIFFF. Ett sammanlagt stöd på 2 200 000 kr betalades ut mellan åren 2006-2011. Den icke-vinstdrivande organisationen etablerades 2004 och har under åren utvecklats. Maishas uppdrag är att förse filmskapare från Östafrika med kunskap och verktyg för att berätta sina historier genom film och därigenom öka deras självförtroende och känsla av egenmakt. Maishas uppdrag är även att upprätta en hållbar, självgående filmindustri i Östafrika och att berika den internationella filmmarknaden genom att tillhandahålla en plattform där nya och hittills okända filmskapare från Östafrika kan delta. Maisha genomför utbildningar i manusförfattande, redigering, dokumentärproduktion m m och organiserar även "Youth film labs". Utbildningarna genomförs i Uganda, Rwanda, Kenya och Zanzibar. Organisationen bistår även i produktion av östafrikanska filmer och i distribuering och visning av lokala produktioner.

5.2 Programteori och förväntade resultat

Efter en gemensam genomgång och återskapande av interventionslogiken enligt programteori och effektdiagram (enligt appendix) förväntas GIFFF stöd generera följande resultat på en outcomenivå som ska bidra till de tre projektmålen:

<p>Det svenska utvecklingsmålet: Yttrandefrihet – ett instrument för fattigdomsreducering</p> <p>Övergripande projektmål: Bidra till att skapa egenmakt bland människor som lever i fattigdom, i form av makt, inflytande och möjligheter till att göra sina röster hörda och berättelser (som annars inte skulle bli hörda) tillgängliga för en bred lokal och internationell publik</p> <p>Projektmål 1: Unga filmskapare i utvecklingsländer gör lokalbefolkningens röster hörda för att öka deras inflytande i samhället</p> <p>Projektmål 2: Högkvalitativ film görs och tekniska och personella resurser för framtida inhemsk filmproduktion har utvecklats (Projektmålet bidrar även till projektmål 1 och 3)</p> <p>Projektmål 3: Skapa jobbopportuniteter och inkomster inom den lokala filmindustrin</p>	<p>Förväntade resultat</p> <p>Impact: <i>Bättre möjligheter för unga filmare i fattiga delar av världen att skapa film som visas lokalt och förlängningen även internationellt. Den nya tekniken kan utnyttjas av fler människor i eftersatta områden. Filmindustrin växer och skapar arbetsmöjligheter.</i></p> <p>Outcome: <i>Filmen bidrar till debatt för att skapa förändring – (genom att filmen har distribuerats till en relevant lokal publik, filmen berör publiken och en större lokal och internationell publik vill se lokalt producerad film)</i></p> <p>Outcome: <i>Kunskaper som införskaffats genom utbildning används för att producera högkvalitativ film - (genom att ny teknologi och personella resurser används)</i></p> <p>Outcome: <i>Fler anställda i filmindustrin lokalt – (till följd av ytterligare finansiering av nya filmer, och genom att det internationella samarbetet och koordineringen ökar för lokal filmutveckling)</i></p>
---	---

De tre projektmålen är inbördes relaterade till varandra. Projektmål 2, att skapa film med hög kvalitet, är en förutsättning för att attrahera publik och skapa debatt (projektmål 1) samt att filmindustrin ska växa och skapa arbetstillfällen med möjligheter till ytterligare finansiering av nya filmer (projektmål 3). Billigare teknologi (projektmål 2) möjliggör en större produktion och distribution, som i sin tur bidrar till att filmindustrin växer (projektmål 3) samt att den nu kan nå ut till relevant publik för att skapa debatt (projektmål 1) så att fattiga människors röster blir hörda (övergripande projektmål).

5.3 Resultat

Genomgång av dokumenterat material samt kompletterande intervjuer med manusförfattare/regissörer/producenter och utbildningscentra visar en rad olika resultat till följd av att filmerna visats lokalt och internationellt. En av filmerna har emellertid nyligen haft premiär och av den anledningen är det för tidigt att kunna redovisa några resultat bortom en output-nivå.

Studien inleds med en redogörelse för resultat som knyter an till projektmål 2, d v s. att film med hög kvalitet produceras till följd av de utbildningsinsatser som gjorts,

samt att den lokala filmindustrin har utvecklats till följd av förbättrad och billig teknik och bättre personella resurser. Projektmålet har synergieffekter med de andra två projektmålen och bidrar till att de andra två målen uppfylls. Till projekt mål 2 hör också de insatser som GIFFF gjort för att stödja olika utbildningscentra som varit ansvariga för att bygga upp kompetensen bland filmskapare att göra högkvalitativ film. Därefter presenteras de resultat som är kopplade till projekt mål 3, skapa jobbmöjligheter och inkomster i filmindustrin, samt projekt mål 1 att fattiga människors röster och berättelser görs hörda för en bred publik.

5.3.1 Kompetens- och filmindustriutveckling

Gemensamt för filmerna som fått stöd är att de över lag håller en hög kvalitet, och blivit internationellt uppmärksammade och fått en rad olika utnämningar och priser. De filmskapare som intervjuats har dock sedan tidigare en gedigen utbildning i filmskapande och har därmed inte varit föremål för utbildning förutom i ett fall.¹⁰

Som tidigare nämnts ges även stöd till de som saknar erfarenhet av filmskapande. Ett sådant stöd var till Ekvatorialguinea för att lära ut hur dokumentärfilm görs. Den intervjuade som lett utbildningen förklarar att landets filmproduktion sedan många år helt legat nere. Stödet till en dokumentärworkshop i landet var det första i sitt slag och målgruppen och deltagarna var ungdomar som annars knappt hade råd med mat för dagen. Efter den första workshopen som genomfördes så startade ungdomarna ett tv-program där de dokumenterade de kulturella evenemang som ägde rum i landet. De började arbeta på en dossier med flera utkast till film som de skulle vilja producera. En av dessa filmer håller nu på att avslutas, med stöd från GIFFF. Den intervjuade förklarar vidare att GIFFF var särskilt viktigt för Ekvatorialguinea eftersom fonden var den första som vågade satsa och finansiera en workshop i ett land där det tidigare inte fanns någon erfarenhet. *”Andra finansörer säger alltid att de vill stötta de svagaste, men när de kommer till kritan måste man dels ha erfarenhet för att bli utvald, dels visa att man har en massa avancerad utrustning som man inte har och att man ska kunna fylla i massa krångliga formulär på Internet.”* Den intervjuade avslutar med att stödet verkligen går till de som aldrig någonsin skulle kunna få göra detta annars.

Det andra utbildningscentret, Maisha Film Labs, har utbildat drygt 400 filmskapare i att skriva filmmanus, filmteknik, redigering, m m. Av de som genomgått utbildning har flera personer vunnit pris och produktionerna har visats på internationella filmfestivaler. Personer som tidigare deltagit i utbildningarna ställer nu upp som mentorer för Maisha och filmindustrin i Östafrika. Maisha Film Lab arbetar även internationellt vilket har bidragit till att filmindustrin i Malawi och Sydafrika nu kommer till Uganda för att delta i filmfestivaler och utbildningar.

Den billigare tekniken att göra film och möjligheter till att kanalisera sina filmer via sociala medier har skapat stora förutsättningar för väldigt många att sprida sina filmer på nätet idag. Det skapar även förutsättningar för den inhemska filmindustrin att fler filmer görs lokalt genom billigare produktion. Några filmskapare berättar att det i vissa länder finns tendenser att filmindustrin utvecklas. Det måste dock tilläggas att av uppenbara skäl är det ytterst svårt att härleda en sådan utveckling till det stöd som GIFFF gett och studien nöjer sig med att beskriva hur situationen ser ut i de olika

¹⁰ Filmaren hade redan en utbildning inom film, men deltog i en utbildning inom ett område som denne inte hade arbetat så mycket inom, nämligen som filmproducent.

länderna där filmskaparna verkar. Två sådana exempel är Palestina och Zimbabwe där fler filmer produceras idag. I Zimbabwe har antalet filmer ökat, men kvalitén är ofta bristfällig. Enligt Maisha Film Lab är filmindustrin alltför liten i Östafrika och det är en utmaning att hitta lokala partners. Filmindustrin gör framsteg och växer, men det går långsamt. I Indonesien har filmindustrin haft stora problem p.g.a. den djupa ekonomiska krisen och det har blivit svårt att få stöd för produktioner.

5.3.2 Jobbmöjligheter och inkomster inom filmindustrin

Filmindustrin tenderar att utvecklas, men det är svårt att få lokal finansiering och speciellt svårt är det för de som vill göra ”smalare” och oberoende film som inte följer huvudfåran av underhållningsfilmer. Samtliga filmskapare som intervjuats har fått internationellt stöd för sina projekt. Den svåra ekonomiska kris som länderna befinner sig i, ofta till följd av konflikter och krig, har resulterat i att det nationella kulturstödet i det närmaste varit obefintligt. Endast en av de intervjuade berättade att hon fick ett litet stipendium av landets egen kulturfond som hjälp att hitta externa sponsorer, men lade till att den inhemska kulturfonden i sin tur var beroende av externa medel där stödet kom från Sida. Stödet som GIFFF gett har varit uppskattat på flera sätt. Även om stödet varit av en begränsad ekonomisk omfattning, har det varit mycket värdefullt för att realisera projekten, alternativt som ett startkapital för att hitta andra sponsorer, eller för att färdigställa filmen. Visning av filmerna på internationella filmfestivaler har också bidragit till att ett nätverk byggts upp som är till stor hjälp när filmskaparna söker pengar för nya projekt och samarbeten, men även för att exponeras för nyheter inom filmindustrin. Flera filmskapare berättar att de förmodligen aldrig hade kunnat färdigställa sina filmer, eller blivit del av den internationella plattformen och nätverket som behövs för att vidareutvecklas och göra ny film, om det inte varit för stödet från GIFFF.

Flera intervjuade nämner att genom att GIFFF trott på deras idé och gett dem finansiellt stöd, har stödet banat väg för nya produktioner genom att det öppnat för möjligheter till ytterligare internationell finansiering. Den internationella uppmärksamheten och priserna har i något fall bidragit till att ett inhemskt stöd getts till nya filmprojekt. Detta var ett av projektets antaganden för att bidra till målet att skapa inkomster och jobbmöjligheter inom den lokala filmindustrin genom att producera film med hög kvalitet.

I samtliga filmteam har lokala resurser använts och därmed har arbetstillfällena skapats så länge projekten pågått, men en av utmaningarna som nämns har varit att hitta professionella medarbetare till filmteamen. Av denna anledning fick vissa delar av postproduktionen av en film förläggas i Europa. Ett annat exempel är filmen som gjordes i Nicaragua där hela uppsättningen skådespelare var självlärda naturbegåvningar, men filmteamet hade även hjälp från Mexiko att göra filmen.

GIFFF har haft en uttalad strategi att speciellt stödja kvinnliga filmskapare som söker pengar från fonden. De flesta av dem som intervjuats har också varit kvinnliga manusförfattare/regissörer/producenter. Då det är ovanligt med kvinnliga filmskapare har detta fått positiva återverkningar för unga kvinnor som vill göra film. De intervjuade berättar att de har blivit en förebild för andra kvinnor och en del av dem blir också kontaktade av kvinnor som vill komma in i filmbranschen. En del av de intervjuade arbetar på filmskolor och de kan nu se att antalet unga kvinnor som söker

till utbildningsplatserna ökar. En av de intervjuade berättar också att hon noterat att antalet filmer som handlar om kvinnor och filmer där huvudrollen innehas av kvinnor har ökat.

5.3.3 Fattiga människors möjlighet att göra sina röster och berättelser hörda

Samtliga filmskapare som intervjuats berättar att efter det att deras filmer visats har diskussioner och debatter dragits igång både lokalt och internationellt. Reaktionerna har varit både negativa och positiva.

Den palestinska filmen *Pomegranates and Myrrh* fick negativ kritik för det sätt filmen beskrev en fånge och hans hustru på. Filmen ansågs förolämpa hustrur vars män satt i fångelse. Filmskaparen berättar att kritiken bidrog till att filmen uppmärksammades i fångelser, universitet och bland intellektuella. En väldigt livlig debatt startades igång om vad krig och konflikter gör med människor, samtidigt som man försöker leva så normalt som möjligt trots oroligheterna. Vid visningar på internationella festivaler har recensionerna varit mycket positiva. Istället för fokus på övergripande politiska och religiösa konflikter i regionen, har filmen låtit människor stå i centrum av landkonflikten.

Även den armeniska filmen *Joan and the Voices* mottogs främst negativt av media, som kritiserade filmen för att visa upp en mörk sida och de trauman som kriget skapat. Armenisk media ville att omvärlden skulle få en betydligt ljusare bild av landet än hur tillståndet i landet är och hur människorna egentligen mår. Filmen uppfattades även som ett hot bland traditionella rörelser som inte var öppna för att ta in nya kulturella influenser. Trots den negativa kritiken, har det varit fullsatt när filmen visats. Filmskaparen förklarar att detta beror mycket på att filmen blev känd internationellt och än idag (efter två år) skapar filmen debatt i landet.

Den zimbabwiske filmen *Playing Warriors* fick också motta kritik från en zimbabwisk journalist som skrev en negativ artikel om filmen. Det som ansågs vara dåligt var filmens budskap och innehåll, men filmskaparen berättar att det var en manlig journalist som skrivit den och som var emot kvinnlig frigörelse. Även denna artikel fick en motsatt effekt liknande den palestinska. Artikeln genererade en väldigt livlig debatt i media om kvinnors situation i Zimbabwe.

Förutom viss negativ kritik, säger samtliga intervjuade att deras filmer har mottagits väldigt positivt av media och publik, både lokalt och internationellt. Samtliga filmer har berört och bidragit till att en diskussion och debatt startats lokalt för att lyfta de frågor och problem som filmerna vill belysa, såsom situationen för utsatta ungdomar och deras levnadsvillkor i filmen *La Yuma*. Det blev också en del uppmärksamhet kring det språkbruk som användes i filmen – ett väldigt rått ”gatans språk” - som fick många att reagera starkt. På universiteten fick filmskaparen frågan var filmen var inspelad. ”Många människor lever i en bubbla och har ingen aning om hur det ser ut bara några kvarter bort.”

Den zimbabwiska filmen *Playing Warriors* fick väldigt stor uppmärksamhet bland kvinnogrupper och plattformar i landet. Bland annat berättar filmskaparen att en alternativ plattform för kvinnor via webben, Her's Zimbabwe, kontaktade henne och

berättade att filmen hade tagit upp sådant¹¹ som inte ens plattformen hade vågat göra eller publicera tidigare, och att filmen hade skapat mycket debatt på webbsidan.

Flertalet filmskapare berättar att på biograferna och via TV visas mest västerländskt producerade filmer. Filmerna rönt därför stor uppmärksamhet bland allmänheten då de var skrivna och producerade av egna landsmän och för en inhemsk publik. Responser från den lokala publiken i Nicaragua när de sett *La Yuma* var främst en stolthet att det går att göra film i Nicaragua och att människor känner sig sedda genom det. Det samma gäller den zimbabwiska filmen *Playing Warriors* där människor kände sig upprymda över att en film gjorts av zimbabwier för zimbabwier.

Filmen *Snow* från Bosnien-Hercegovina har fått god respons av publiken i Bosnien eftersom filmen tog upp sådana frågor som publiken själva kunde dra egna paralleller till. Filmen har däremot inte visats i Hercegovina. Främst har det varit kvinnor och barn som haft en mycket positiv syn på filmen. Filmskaparen berättar att det var omöjligt att inte identifiera sig med filmen, har man inte själv förlorat make eller barn, så känner man någon som gjort det. Det var också den första filmen som berättade Bosniens historia och den handlade inte enbart om tragedi, utan också om det vackra i vardagen och matkulturen och de ritualer som matlagningen omger sig av. Problemet i Bosnien har dock varit att man varit trötta på frågor som rör kriget. Media är inte heller intresserade av denna typ av frågor. Det har varit tillfällen då man haft en frågestund efter filmen och då har man fått stor positiv respons på filmen.

Den kenyanska filmen *Soul Boy* som spelades in i Nairobis slumområde Kibera hade ett annorlunda tema än vad den internationella publiken är van vid. Människan står i centrum snarare än levnadsvillkoren i slummen. Det produceras mycket internationell film i Kenya, och då speciellt om djur och natur. ”*Kenyaner hjälper till, men de sitter aldrig själva i förarsätet*”. Kunskaerna finns men det har inte funnits någon plattform att utgå ifrån vad som är kenyansk film. Projektet *Soul Boy* initierade en sådan diskussion. Enligt den intervjuade finns det en vilja i Östafrika och ett behov av filmer man kan identifiera sig med – ”*my story, my problem, my people*”. Det finns ett sug efter andra filmer än de som visas i länderna som är rena undervisningsfilmer om t ex hur man använder kondom.

Filmskaparen från Zimbabwe som har gjort *Playing Warriors* tar upp samma problematik. De enda filmerna som producerats i landet är undervisningsfilmer gjorda av internationella enskilda organisationer hur man ska undvika tonårsgraviditeter t ex. Filmskaparen beslutade sig därför att göra en komedi med allvarliga undertoner på hur unga välutbildade kvinnor lever idag och vad de tänker kring temat kvinnlig frigörelse, sexualitet och val av pojkvänner. Hon var övertygad om att budskapet skulle nå fram mycket lättare om hon valde att göra en spelfilm inom genren komedi.

Talatala arbetar utifrån att unga människor ska få möjlighet att uttrycka sig och skapa filmer som speglar deras verklighet i ett land som Ekvatorialguinea. Det är viktigt att ungdomarna själva gör arbetet och inte någon som kommer med sin syn utifrån. De ungdomar som Talatala utbildade lever med en rädsla för att uttrycka sig, även om situationen lättat lite de senaste åren. Det är viktigt att stötta dem så att det inte blir tabu att prata om och att kritisera regeringen, men det måste göras med fingertopps-

¹¹ D v s. kvinnlig frigörelse, sexualitet och partnerval.

känsla. Den intervjuade berättar vidare att dokumentärfilm är ett redskap i kritiken mot diktatoriska regimer och att människor kan föra fram sin åsikt utan att starta en juridisk process. ”Det är väldigt kraftfullt att arbeta med audiovisuella budskap.”

Två av filmerna visade upp en annorlunda och mer allsidig bild av hur det är att vara ung i Indonesien och Palestina, stick i stäv med de könsstereotypa bilderna som finns internationellt om länderna. Responsen från den indonesiska publiken till filmen *Pesantren: 3 Wishes, 3 Loves* har varit väldigt god. Filmen var ett stort genombrott och det första av sitt slag att visa upp en mer allsidig och balanserad bild av att vara ung muslim i Indonesien. Den har i sin tur banat vägen för andra filmer som spunnit på samma tema. Även när filmen visades på filmfestivalen i Busan skapade den diskussion bland deltagarna då filmen bidrog till att öppna upp ögonen på deltagarna kring hur livet är idag i Indonesien. För filmskaparen av *Pomegranates and Myrrh* blev det dock en stor besvikelse att hennes film var så svår att distribuera i Europa och USA p.g.a. den annorlunda bilden hon ville förmedla av en ung palestinsk kvinna av idag. ”Den stämde helt enkelt inte in med de förutfattade meningarna som man har från väst om palestinska kvinnor.” Därför var det viktigt att den fick visas i Göteborg och att GIFFF hjälpte till att distribuera filmen. Reaktionen i landet blev, som beskrivits ovan, väldigt positiv och startade igång en diskussion.

Samtliga filmer har också rönt stor uppmärksamhet internationellt med livliga diskussioner efter visningarna. Främst har detta gällt närliggande regioner med likande situation och kultur, där publiken har kunnat känna igen sig i filmerna. Filmen *Snow* har gått rätt bra i övriga Balkan. Filmen har fått en bra respons i Serbien, där de moraliska och politiska frågorna fanns i centrum – Srebrenica och offren för krigsförbrytelsen t ex. Även filmen *Playing Warriors* har resulterat i att liknande diskussioner förts internationellt som den i Zimbabwe. En tolkning är att filmen tar upp kvinnans situation i en patriarkisk världsordning som de flesta kvinnor kan relatera till.

Den irakiska dokumentären *In My Mother's Arms* fick stor uppmärksamhet eftersom få filmer görs i Irak. Dokumentären som handlade om 32 pojkar på ett barnhem som hotades att stänga fick en sådan respons att människor ville stödja barnen. Filmen användes också i syftet att samla in pengar så att barnhemmet kunde fortsätta sin verksamhet. Filmen har också använts för att lobba för barnens rätt och för en lag som skyddar barnen i landet. Lobbyingen görs tillsammans med UNICEF. Än har inget hänt på området, mer än att förslaget till en lag kommer att diskuteras i det irakiska parlamentet i början av nästa år. Filmskaparen förklarar att p.g.a. den svåra politiska situationen som landet befinner sig i, får frågor som rör barn låg prioritet, men filmaren och UNICEF försöker pressa på så att frågan tas upp snabbt. Situationen för de 32 barnen som dokumentären handlar om har förbättrats, men någon förändring för de övriga 800 000 till 1 miljon föräldralösa barnen i landet har inte skett. Filmskaparen har lobbat för att media ska rapportera från andra områden i landet med svåra problem och där barn lever under svåra förhållanden. Några nyhetsreportage har gjorts från sådana områden, och bilderna från dokumentären har använts som bakgrundsmaterial.

Som tidigare beskrivits har samtliga filmer visats på internationella filmfestivaler och har då haft möjlighet att distribueras ut i världen för en internationell publik. Syftet

med Sidastödet till filmskapare är emellertid att främja demokrati och yttrandefrihet. Av naturliga skäl förutsätter detta att visningar sker i hemlandet och för en så stor publik som möjligt för att bidra till att en diskussion påbörjas som i förlängningen kan bidra till att en förändring av något slag sker. Filmerna har visats i sina hemländer i storstäder, men det finns dock stora problem att nå människor utanför de större städerna. Länderna är antingen fattiga med en dåligt utbyggd infrastruktur på landsbygden, eller att infrastruktur förstörts efter krig, vilket gör det ytterst svårt att kunna visa filmerna för en bredare publik. De intervjuade filmskaparna och utbildningscentra har valt lite olika strategier beroende på hur situationen ser ut i deras respektive länder och vilken publik de vill nå ut till.

En strategi som filmteamet från Bosnien-Hercegovina använde sig av för att kunna nå ut med filmen *Snow* utanför städerna var att de turnerade runt i landet för att visa filmen. Filmskaparen berättar att möjligheterna att se film i Bosnien är små. Filmteamet tyckte det var viktigt att vara med i samband med visningen så att de kunde besvara frågor efter filmen. Publiken uppskattade att träffa filmteamet och ställde många frågor. Det är dock ansträngande att turnera runt med filmen och det blir förmodligen inte så med kommande filmer.

Den irakiske dokumentärfilmaren som gjorde *In My Mother's Arms* använder sig av en mobil biograf för att resa runt i landet och visa filmen. På det sättet har filmen nått ut till byar, kulturcentra och armébaserna i olika delar av landet. Den palestinska filmen *Pomegranates and Myrrh* har spridits mestadels till städer i arabvärlden och främst till bibliotek, universitet och andra lärosäten.

Den zimbabwiska filmen *Playing Warriors* har än så länge endast visats i Harare och Bulawayo i södra Zimbabwe. Filmskaparen har dock planer på att få ut filmen till övriga delar av landet genom att samarbeta med lokala enskilda organisationer och kvinnogrupper. Ett sådant samarbete har initierats där man planerar hur och var filmen ska visas. På grund av krisen i landet har offentliga lokaler antingen stängts eller tagits över av annan verksamhet vilket innebär att man får hitta nya kanaler och visningsställen för filmen. Filmen som är utgiven på DVD finns också att köpa på marknadsplatser och busstationer där mycket folk rör sig.

Filmerna *Soul Boy* ingår i ett större projekt i samarbete med Tyskland som erbjuder en plattform för östafrikanska filmskapare. Projektet beslutade att visa filmen för de boende i Nairobis slumområde Kibera, där filmen var inspelad. Många kom för att se filmen och de berättade att det flera gånger kommit filmteam till Kibera för att filma dem och deras hem, men aldrig någonsin har de fått se resultatet tidigare.

Maisha Film Lab har ett brett nätverk i regionen och deras filmer visas på filmfestivaler i Östafrika och för målgrupper utanför filmfestivalerna. Filmerna visas dock mest i städerna då man på landsbygden ofta saknar biografier. Varje månad visas östafrikanska filmer i Kampala i samarbete med institutet i Kampala. Maisha visar även film på lokala ungdomsklubbar *Youth Film Labs*. Ungdomar kommer långväga för att se film som visas. Annars är det inte så vanligt att filmer når ut till landsbygden. Filmerna som visas är noga utvalda för att bidra till diskussion kring viktiga samhällsfrågor. Det är inte bara östafrikansk film. Även annan film som hjälper unga att höja sin röst. T ex visades nyligen den internationella filmen *Great Debatters* som

tog upp frågor kring rätten att uttrycka sin åsikt och hur debatt kan användas för detta syfte.

Filmteamet som gjorde den indonesiska filmen *Pesantren: 3 Wishes, 3 Loves* har distribuerat sin film till en rad olika TV-kanaler inom landet och till många länder i Öst- och Sydostasien. Filmskaparen berättar att filmen har visats ett flertal gånger på TV de senaste åren. Filmen är väldigt populär trots att den inte tillhör gruppen underhållningsfilm. Anledningen är att huvudrollsinnehavarna var de mest kända och populära skådespelarna i landet. Skådespelarna har gjort mycket reklam i TV om filmen, vilket medfört att många som normalt inte brukar se politiska och smala filmer ser filmen.

5.4 Slutsatser

Den övergripande slutsatsen är att stödet som GIFFF gett till olika filmskapare och utbildningscentra har genererat resultat som ligger bortom aktivitets- och outputnivån. Av de förväntade resultat som identifierades via den programteori och det effektdiagram som skapades gemensamt, har de flesta infriats (se appendix). Däremot ger intervjuerna och genomgången material inte några indikationer på att filmerna skulle ha bidragit till en förändring på ett mer övergripande plan. Ett sådant resultat var ej heller förväntat. Det är fullt tillfredställande att resultat skapats på en outcomenivå. Film är endast en av en rad olika förändringsagenter som gemensamt kan bidra till en mer övergripande förändring mot ett mer öppet och demokratiskt samhälle, där utsatta grupper ges möjlighet att delta och förändra sina villkor. Sådana förändringar tar också tid.

Däremot har inte de förväntade resultaten infriats att fasta jobb skulle skapas med hjälp av det stöd som GIFFF gett. De jobb som skapats har varit tillfälliga och under den period då projektet genomförts. Det positiva är dock att jobben nästan uteslutande har gått till lokal arbetskraft. De gånger man har fått inkalla externt, har detta berott på att det inte funnits den yrkeskompetensen i landet.

En observation som görs i förhållande till yttrandefrihet är att ingen av filmerna har stött på motstånd eller censurering av regimerna för sina innehåll och budskap. En anledning kan vara att filmerna inte öppet kritiserar den sittande regeringen, utan beskriver dagens unga som vill bryta sig loss från traditionella könsrollsmönster, eller hur individer försöker överleva och skapa ett drägligt liv trots sina svåra umbäranden av fattigdom och nöd. Filmerna som ingått i studien har således på ett eller annat sätt bidragit till att göra utsatta människors röster hörda. Det ligger också i GIFFF:s ideologi att stödja kvalitetsfilm (Art House Films) från hela världen. Inte minst från fattigare länder som inte producerar så mycket film, för att ge dem en chans att visa sina filmer på en internationell och lokal arena.

En stor framgång och i linje med förväntade resultat på en outcomenivå är att filmerna har berört publiken och skapat en livlig diskussion. En del filmer har visserligen haft negativ publicering, men även detta har vänts till något positivt eftersom kritiken har fått människor att reagera och delta i diskussionen. Enligt GIFFF brukar en film vara känd i ungefär ett år. Vid intervjuerna framkommer det att filmerna under ett antal år fortfarande efterfrågas och alltså skapar diskussion och debatt. Detta är således ett positivt resultat. Samtidigt ska man inte ha för stora förhoppningar kring vad *en* film kan åstadkomma för att bidra till ett av de

övergripande förväntade resultaten av stödet, d v s. att egenmakt skapas bland fattiga människor i form av makt, inflytande och möjligheter att göra sina röster hörda. Man kan ändå dra slutsatsen att filmerna bidragit till att få igång diskussioner och debatter i länderna kring olika ämnen som rör olika gruppers rättigheter, där en av filmerna också har använts i kampanjsyfte för att påverka politiker att diskutera ett lagförslag hur barn ska skyddas. Det har också framkommit vid några intervjuer att andra filmer på samma tema har börjat produceras i länderna, vilket också kan tolkas att det alltså finns ett behov och intresse av ämnet och budskapet som filmerna haft och att debatten kring ämnet inte har dött ut.

En ytterligare bidragande aspekt som bidragit till att filmerna fått en så stor uppmärksamhet lokalt är att de är gjorda av inhemska filmare. Det finns med andra ord en efterfrågan på inhemskt producerade filmer som publiken kan relatera sig till och måhända känna igen sig i. GIFFF har som motto att inte gå in och styra i projekten och ser det som en styrka. Det bygger upp den egna kraften att självständigt producera film utan yttre påverkan från väst och där filmerna talar till den lokala publiken på ett sätt som de förstår. I intervju med filmare framkommer det också att GIFFF inte går in och petar i deras produktioner vilket uppskattas av ovan nämnda skäl.

Enligt GIFFF har filmerna överlag en god kvalitet. Framgången med filmerna kan därför till viss del ha sin förklaring i detta. Så gott som alla filmskapare som intervjuats har en gedigen och internationell utbildning inom filmindustrin. Enligt intervju med GIFFF har man medvetet finansierat filmare med en bra yrkesutbildning inom filmen i botten då förutsättningarna att filmaren ska ro iland projektet är bättre än en nybörjare. GIFFF finansierar emellertid även nybörjare genom de utbildningscentra som fonden samarbetar med, varav två ingått i denna studie. Maisha Film Lab är en av dem, vilka GIFFF haft ett långt samarbete med. Antalet utbildade inom film via Maisha har varit många och där flera av dem också vunnit priser för sina filmer.

Filmindustrin är en väldigt mansdominerad bransch globalt. Vid genomgång av hur många kvinnliga respektive manliga regissörer/producenter som fått stöd från GIFFF under årens lopp, visar resultatrapporten på att antalet ansökningar har jämnat ut sig, vilket är en mycket positiv trend. Rapporten tar dock upp att det har fluktuerat mycket mellan åren. Under de år då antalet ansökningar sjunkit, är också de ansökningar som skrivits av kvinnliga filmskapare som sjunkit mest. GIFFF skriver att kvinnliga filmskapare ställer mycket höga krav på sig själva att skriva en ansökan, likaså ställer de mycket större krav på deras filmer innan de bedöms som färdiga. GIFFF noterar vidare att ansökningarna från kvinnliga filmskapare minskar under de perioder landet befinner sig i kris. Med andra ord, *”det är främst kvinnors kreativa arbete som blir lidande vid kristider, vilket världen bör beakta”*.¹²

På frågan varför GIFFF tror att de filmer de valt ut för stöd fått en så stor uppmärksamhet, säger respondenten att det beror på en rad faktorer. Först och främst hade Göteborgs Internationella Filmfestival byggt upp en grundmurad kunskap om kvalitetsfilm globalt redan innan de fick bidrag från Sida till sin fond. Trots att bemanningen varit liten för att arbeta med fonden har GIFFF ändå valt

¹² Annual Report from Göteborg International Film Festival Fund (2011), s.36.

intressanta projekt att stödja. Den grupp som väljer ut vilka projektansökningar som ska få stöd har erfarenhet och kunskaper kring vad som skulle kunna bli intressant och som slutför sina projekt. Enligt GIFFF:s resultatrapport från 2011 har fonden gett stöd till lite mer än 150 projekt genom åren. Av dessa fanns det fortfarande ett 70-tal som inte blivit klara då rapporten skrevs, där övervägande majoriteten var filmer som fått utvecklingsstöd, d v s. stöd i inledningen av ett projekt att ta fram en bra idé.¹³

Det internationella nätverket var också redan uppbyggt för att hitta filmskapare och filmer som hade potential att bli kända. Speciellt när fonden skapades har det funnits en strategi att visa sådant som man normalt inte ser – ”att göra skillnad i det lilla genom att visa ”radikala” filmer”. Man byggde upp ett internationellt nätverk för att hitta dessa filmer och skapa möjlighet för dessa små länder att göra film. Nätverkandet med filmskapare från dessa länder har i sin tur gett GIFFF möjligheter att hitta nya nätverk och filmskapare för att hitta intressanta filmer som kan visas på Göteborgs Filmfestival.

GIFFF:s arbete och tillvägagångssätt har inspirerats mycket av Hubert Bals Fond som är knuten till Rotterdams Internationella Filmfestival som har arbetat med att stödja filmare från fattiga länder under lång tid.¹⁴ De båda festivalerna har samarbetat sedan mitten av 1980-talet och Göteborgs Internationella Filmfestival har lärt mycket av sin holländska kollega. Samarbetet idag går ut på att man delar filmer med varandra att på så sätt nå ut till en så stor publik som möjligt och att hjälpa filmskaparna att distribuera filmerna. Viss erfarenhet fanns emellertid redan innan samarbetet med Rotterdamfonden, genom att Göteborgs Internationella Filmfestival var engagerade i forna Jugoslavien. Under Daytonavtalet¹⁵ gav man ett litet stöd till filmskapare i regionen.

¹³ Annual Report from Göteborg International Film Festival Fund (2011), s.7,29.

¹⁴ Rotterdamfonden och GIFFF är de enda fonderna som inte kräver att en del av stödet ska användas i givarländerna enligt GIFFFs resultatrapportering från 2011, s.9.

¹⁵ Fredsavtal som skrevs under 1995 mellan Bosnien, Hercegovina, Kroatien och Jugoslavien som satte punkt för kriget i Bosnien och Hercegovina.

6 Reflektioner

Kulturstödet spänner över många olika kanaler och verksamheter (t.ex. musik, film, teater och museiverksamhet) i vilka man kan åskådliggöra och ge uttryck åt aktuella samhällsfrågor. Kulturstödet vänder sig till en målgrupp större än den som nås av det skrivna ordet och därmed till grupper där analfabetismen är utbredd.

Stödet via GIFFF och Freemuse har gett resultat. Filmer som fått stöd av filmfonden har skapat debatt och insikter kring betydelsefulla samhällsfrågor och demokrati-frågor. Freemuse har bidragit till att konstnärlig yttrandefrihet har lyfts på agendan. Lobbying och nätverkande med många aktörer har skapat opinion i frågan och även en viss policypåverkan kan ses som resultat av stödet.

Båda organisationerna har emellertid upplevt en stor frustration över att inte veta hur man bäst arbetar med att följa upp verksamheten för att få fram en mer djupgående analys av resultaten. Ett kvalitativt område som kultur för demokrati och yttrandefrihet kan i sig vara besvärligt att följa upp och båda organisationerna uppger att det hade behövts mer stöd från Sida hur man följer upp projekten. Vid den gemensamma genomgången uppmärksammades att planeringsverktyget *Logical Framework Approach* och de LFA-matriser som organisationerna utvecklat varit bristfälliga för en tillfredsställande uppföljning och resultatrapportering. Både GIFFF och Freemuse uppger att deras verksamheter inte återspeglas i matrisen. Resultat av den här typen av verksamhet är till stora delar kvalitativ, men uppföljningen är baserad på kvantitativa indikatorer som antingen varit nästintill omöjliga att mäta och följa upp, eller intetsägande för verksamheten. Ett exempel är GIFF:s indikator på att åtminstone 2 400 tillfälliga jobb och 600 permanenta jobb ska ha skapats som ett direkt resultat av projekten. En annan indikator är att minst 80 % av deltagarna i utbildningar ska ha haft en 100 % närvaro.¹⁶

Programlogik och resultatkedjor har inte heller hängt ihop i projekten där resultat på outcomenivå antingen saknats eller *de facto* varit resultat på en outputnivå. Exempelvis har Freemuse haft en indikator på outcomenivå att lokala civilsamhällesaktörer ska ha deltagit i utbildningar. Vid de gemensamma genomgångarna identifierades de antaganden som måste infrias för att mål högre upp i resultatkedjan ska uppnås. Ett exempel på detta är att det inte räcker att filmer uppmärksammas, utan att de också ska skapa debatt för att kunna bidra till en förändring. Ett annat exempel är att data om kränkningar av kulturell yttrandefrihet som dokumenteras och görs tillgänglig till relevanta målgrupper har klassificerats som outcome i Freemuse LFA-matris 2011-2012. Ett formulerat resultat efter den gemensamma genomgången är att dokumentation ska användas av olika aktörer för att skapa uppmärksamhet och bilda opinion. De båda organisationerna uppger att den återskapade programlogiken och reviderade förväntade resultat tydliggjorde vilka resultat som den här typen av stöd kan förväntas generera. Den återspeglade även verksamheten bättre.

¹⁶ Annual Report from Göteborg International Film Festival Fond 2011, s. 33.

Det är en utmaning i sig att följa upp insatser inom området för demokrati och mänskliga rättigheter. Det blir inte bättre av att kulturstödet har splittrats upp på olika avdelningar och program efter det att DESO och kulturenheten lades ner. Organisationerna upplever att det tidigare fanns en naturlig ingång med en kulturenhet med specialkompetens inom området, men upplever numer en utmaning i att lyfta kulturfrågorna inom Sidas organisation. En del av problemet uppfattas vara att området demokrati och mänskliga rättigheter inte har konstnärlig yttrandefrihet som målområde. Ett annat problem är att Sida har saknat resurser för att kunna följa upp resultat av stödet till GIFFF och Freemuse. Organisationernas erfarenhet är att det inte finns någon långsiktighet i kulturstödet. Nya personer på viktiga poster kan omkullkasta redan ingångna processer.

Detta borde få implikationer för hur ett institutionellt minne upprättas och Sidas möjligheter att få en mer övergripande bild av vilka resultat kulturstödet sammantaget haft på en aggregerad nivå. Samtidigt utgör kulturstödet en mindre del av en större satsning för att stärka demokrati och mänskliga rättigheter. Frågan som således bör ställas är hur styrning och resultatuppföljning av kulturstödet bäst kan organiseras för att få en bra bild av vad det samlade kulturstödet bidrar till. Det som skett är att kulturstödet fördes in under globala program. Ansatsen har också varit att gå mot färre och större insatser, beroende på att det är administrativt och ekonomiskt betungande för Sida att administrera mindre stöd.

Studien har visat att även små organisationer såsom Freemuse och GIFFF, med små medel bidrar till kulturell yttrandefrihet. Men till följd av de förändringar som skett med kulturstödet fasades de båda projekten ut då de ansågs vara utformade mer som bilaterala insatser om än inte med ett specifikt land. I omorganiseringen har svenskt utvecklingssamarbete därmed förlorat små men viktiga kanaler i arbetet för demokrati och yttrandefrihet.

Sett på ett mer övergripande plan är det en oroande trend att stödet till kultur inom internationellt utvecklingssamarbete minskar. Kulturella insatser som använder sig av andra uttrycksformer än gängse biståndsinsatser, kan medvetandegöra grupper som annars kan vara svåra att nå. Det kan handla om musik som vänder sig till ungdomar eller film och teater som också vänder sig till de människor som inte kan läsa och skriva. Den sprängkraft som kultur kan ha för att skapa medvetenhet om aktuella samhällsfrågor ska därmed inte underskattas och har sin givna plats inom demokratistödet.

Referenser

Dokument

Freemuse:

Projektansökningar, årsrapporter, slutrapport, samt arkivmaterial

Göteborgs Internationella Filmfestival:

Projektansökningar, årsrapporter, slutrapport, samt arkivmaterial

Regeringskansliet:

Frihet från förtryck. Skrivelse om Sveriges demokratibistånd (2008)

UF2009/27888/UP – strategi för särskilda insatser för demokratisering och yttrandefrihet 2009-2011

UF2012/21825/UD/UP – Strategi för särskilda insatser för demokratisering och yttrandefrihet 2012-2014.

SADEV 2012:

Global partners and associates – *Review of Sida Democracy and Human Rights Programmes*

Sida:

Policy för kultur och medier i svenskt utvecklingsamarbete (2006)

Bedömningspromemorior och beslut

Sida plusregister

Intervjuer

Freemuse (20-22/11, 2012):

Maria Korpe – Executive Director

Ole Reitov – Programme Manager

Rikke Nagel – Administrator

Göteborgs Internationella Filmfestival (8/11 samt 27/11, 2012):

Ulf Sigvardsson – Fondkoordinator

Filmskapare (15-16, 19/11, 2012)

Snow – Elma Tataragic (producent)

In My Mother's Arms – Mohamed Jabarah Al Daradji (regissör)

Soul Boy – Sarika Hemi Lakhani (producent/projektledare One Fine Day Films)

Joan And the Voices – Armine Abrahamyan (producent och skådespelare)

I'm Going to Change My Name – Victoria Lupik (producent)

Pesantren: 3 Wishes, 3 Loves – Nan Achnas (producent)

La Yuma – Florence Jaughey (regissör och producent)

Pomegranates and Myrrh – Najwa Najjar (regissör)

Playing Warriors – Rumbi Katedza (regissör)

Utbildningscentra (15-16, 19/11, 2012)

Maisha Film Lab – Fibby Kioria (Program Director)

Talatala / First Documentary Workshop in Equatorial Guinea – Gabriel Amdur
(producent)

Appendix

Frågeguide (Intervjuer med filmskapare och utbildningscentra)

Projektets bakgrund

- Projektets relation till demokrati och yttrandefrihet

Projektets genomförande

- Utveckling – framgångar och utmaningar
- Spridning (nå ut) till lokalsamhället

Resultat- filmskapare

- Kapacitetsutveckling (deltagande i olika utbildningar osv)
- Resultat av utbildningar – användande av ny teknologi och kunskap
- Personligt erkännande (priser, sponsring för fler projekt osv)
- Arbetstillfällen
- Reaktionen på filmen från samhället; media

Resultat – utvecklingscentrum

- Resultat av stödet från GIFFF
- Hållbarhet

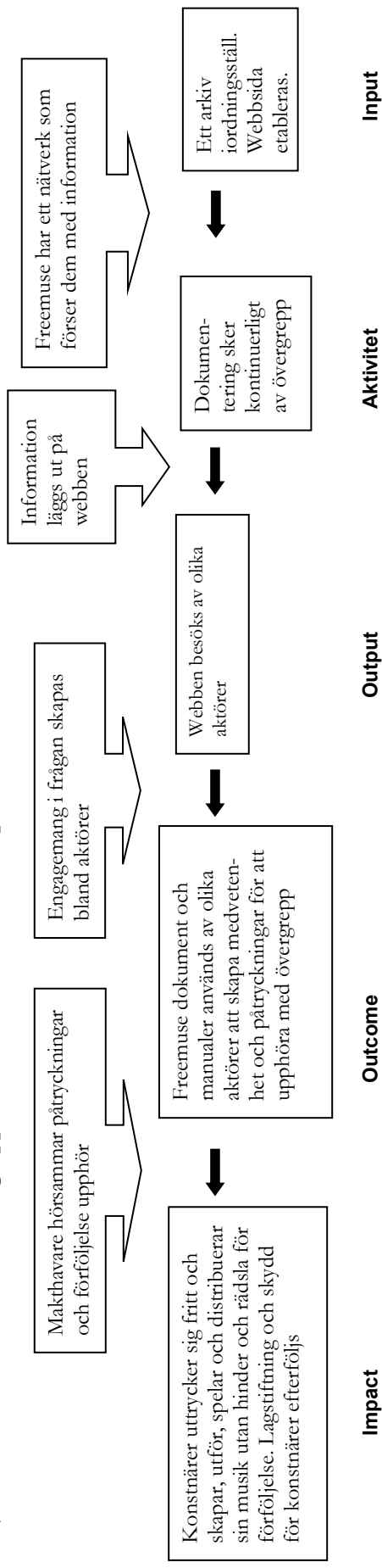
Programteori Freemuse

Yttrandefrihet – ett instrument för fattigdomsreducering

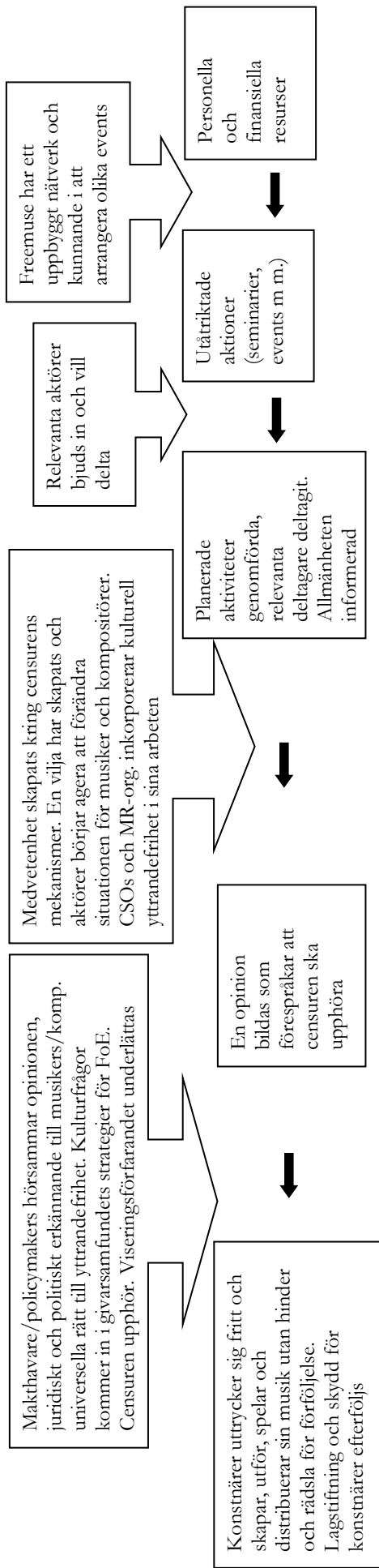
Sidas policy – kultur och media i utvecklingsarbetet: Bidra till kulturell frihet och mångfald, yttrandefrihet och tillgång till yrtrandemedel, samt tillgång till information och idéer.

Övergripande projekt mål: Att propagera för musikens och kompositörers yttrandefrihet globalt och därigenom stödja dem (och de människor som de representerar) in att skapa bättre levnadsvillkor

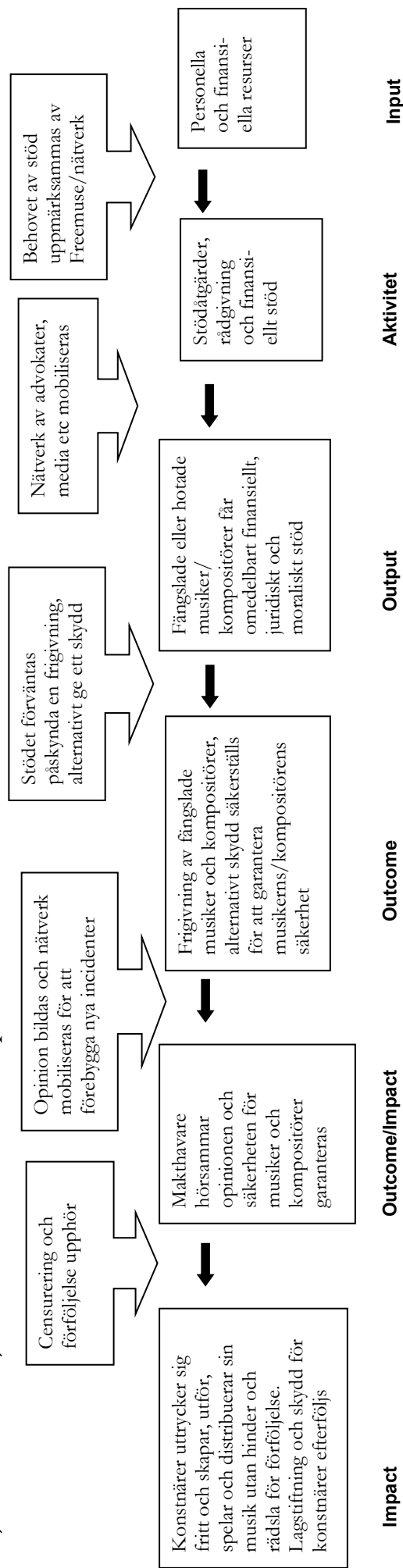
Projekt mål 1: Att dokumentera övergrepp och diskutera dess effekter på musiklivet

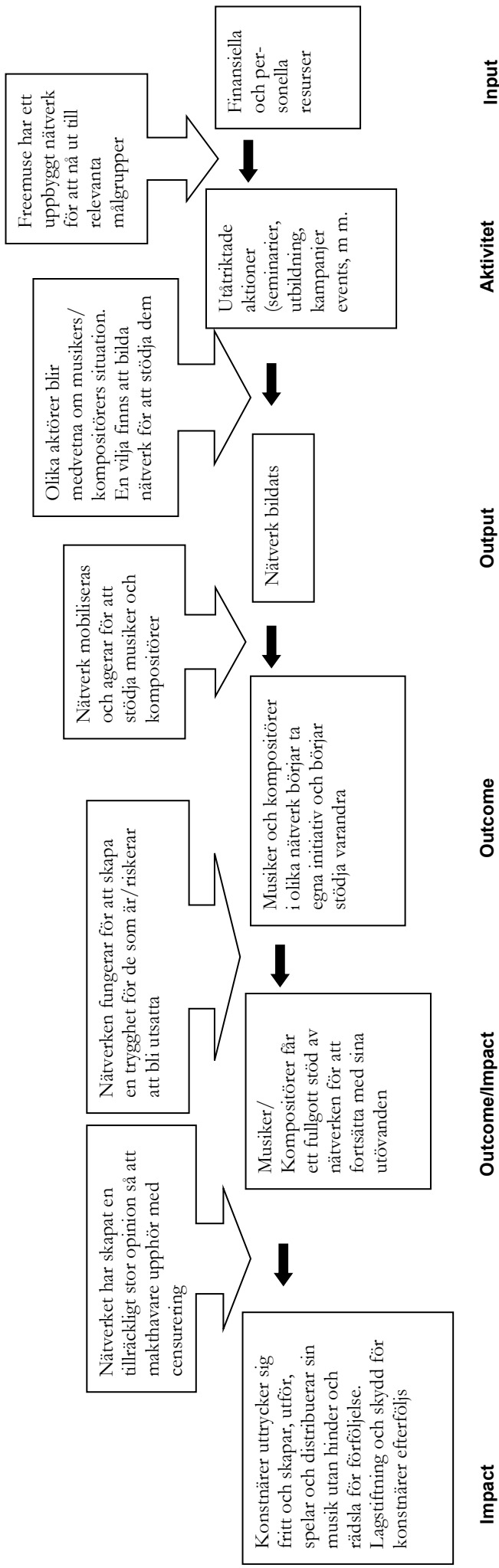
Projektmål 2: Att informera media och allmänhet och beskriva censurens mekanismer

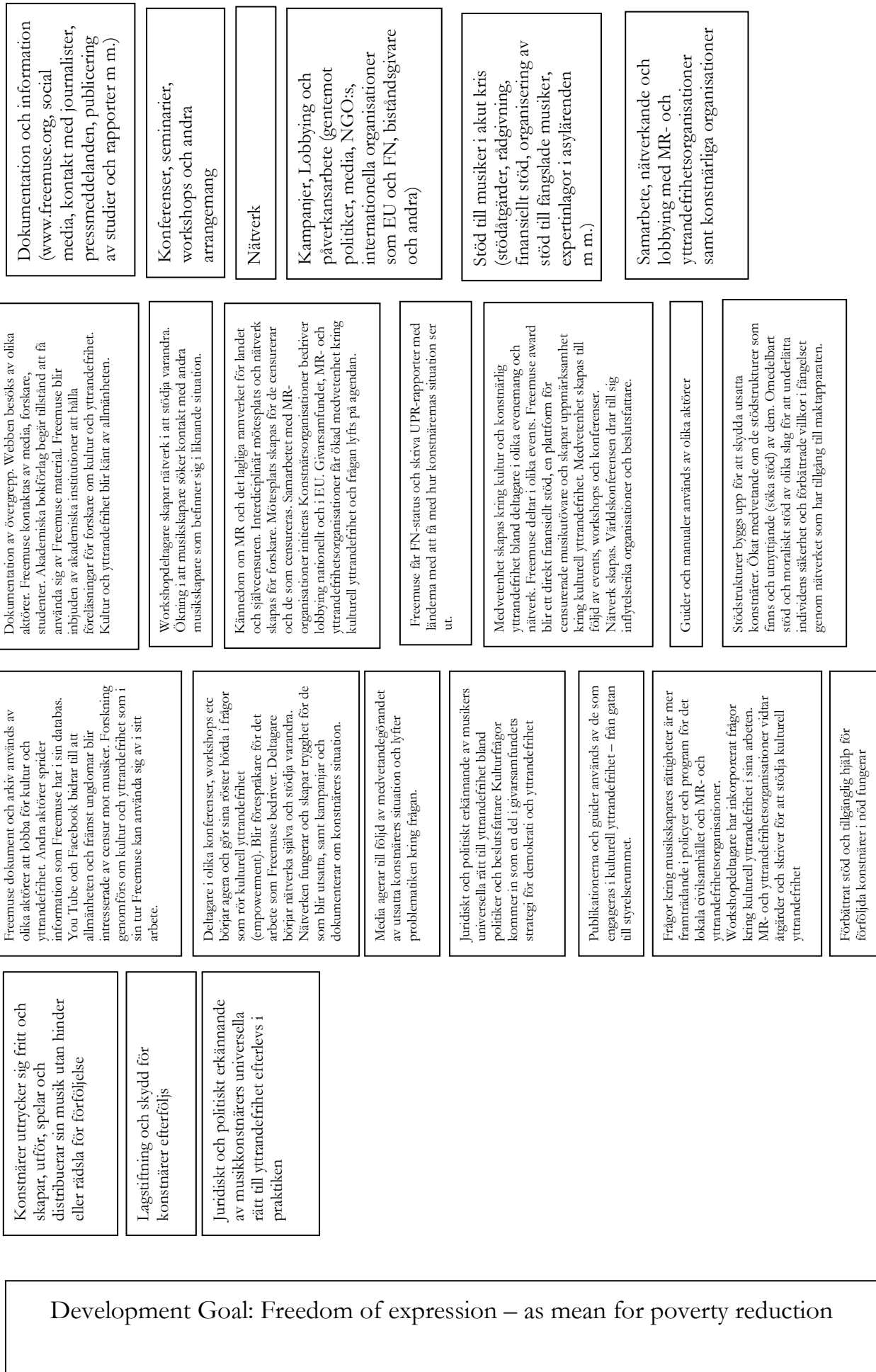
Projektmål 3: Att stödja censurerade musiker och kompositörer

Projektmål 4: Att utveckla ett globalt stödnätverk

Effektdiagram (förväntade resultat)

Impact

Outcome

Output

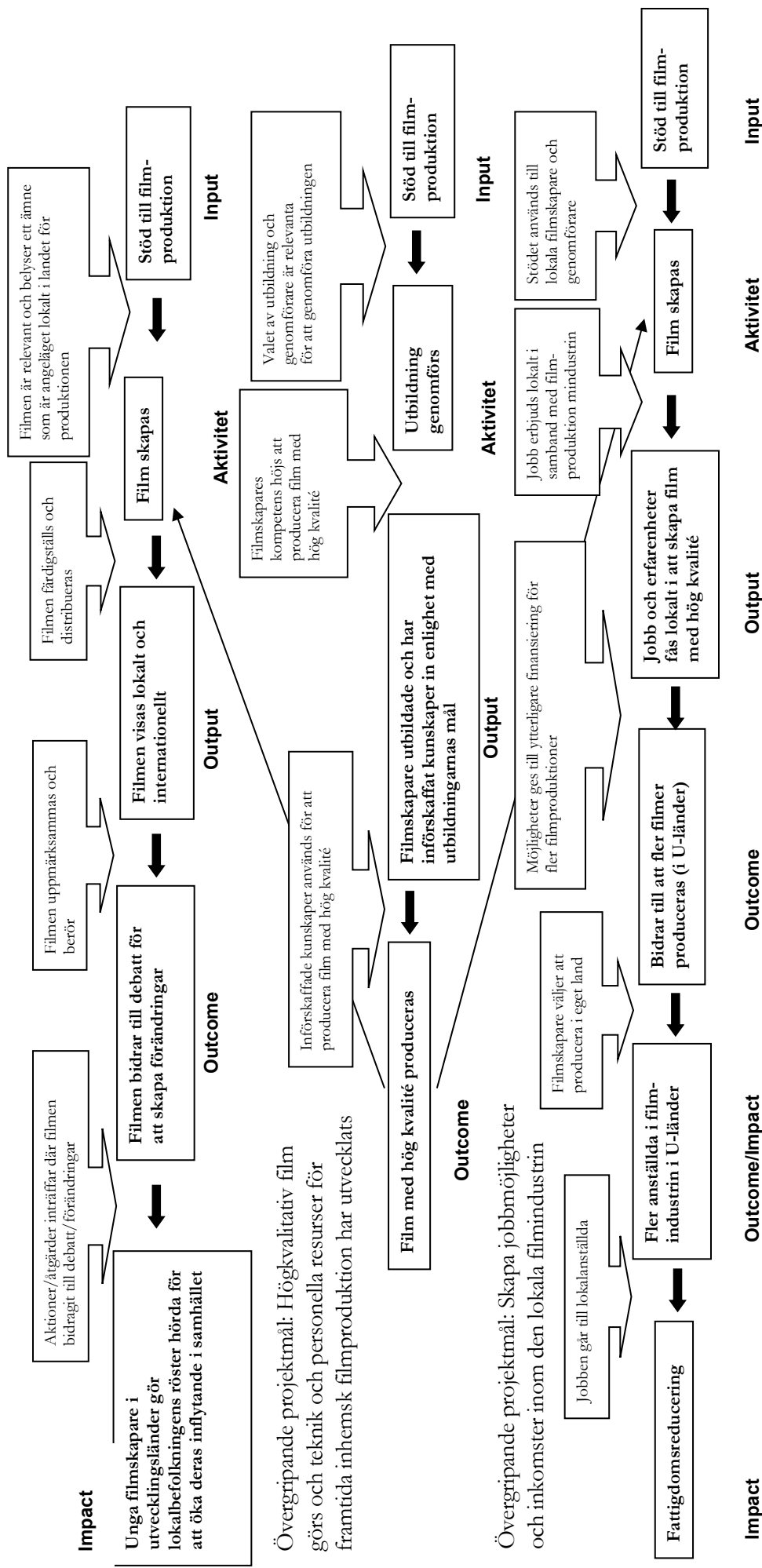
Activity

Programteori GIFFF

Yttrandefrihet – ett instrument för fattighedsreducering

Sidas policy – kultur och media i utvecklingsarbete: Bidra till kulturell frihet och mångfald, yttrandefrihet och tillgång till yrtrandemedel, samt tillgång till information och idéer.

Övergripande projekt mål: *Bidra till att skapa egenmakt bland människor, som lever i fattigdom, i form av makt, inflytande och möjligheter att göra deras röster och berättelser (som annars inte skulle bli hörda) tillgängliga för en bred lokal och internationell publik*

Effektdiagram (förväntade resultat)

